

TNO-rapport
3580000/r9900360

ISBN nummer 90-6365-177-5

Monitoring Ziekteverzuimgegevens

TNO Arbeid

Polarisavenue 151
Postbus 718
2130 AS Hoofddorp

Telefoon 023 554 93 93
Fax 023 554 93 94

Datum
19 juli 1999

Auteur(s)
C.V. van Vuuren

Alle rechten voorbehouden. Niets uit dit rapport mag worden vermenigvuldigd en/of openbaar gemaakt door middel van druk, fotokopie, microfilm of op welke andere wijze dan ook, zonder voorafgaande schriftelijke toestemming van TNO.

Indien dit rapport in opdracht werd uitgebracht, wordt voor de rechten en verplichtingen van opdrachtgever en opdrachtnemer verwezen naar de Algemene Voorwaarden voor Onderzoeksopdrachten aan TNO, dan wel de betreffende terzake tussen partijen gesloten overeenkomst. Het ter inzage geven van het TNO-rapport aan direct belanghebbenden is toegestaan.

© 1999 TNO Arbeid

Inhoud

Samenvatting	i
1. Inleiding	1
1.1 Vraagstellingen.....	2
1.2 Methode.....	2
2. De vraag naar ziekteverzuimgegevens	3
2.1 Samenhang met type organisatie/instelling waaruit de geïnterviewden afkomstig zijn.....	3
2.2 Redenen voor behoefte aan verzuimgegevens	3
2.3 Gewenste kenmerken.....	4
2.3.1 Kenmerken van het verzuimgeval.....	4
2.3.2 Kenmerken van de werknemer	5
2.3.3 Kenmerken van de arbeid van de werknemer.....	6
2.3.4 Kenmerken van het bedrijf/vestiging	7
2.4 Gewenste groepen.....	8
2.5 Bereidheid om te betalen voor ziekteverzuimgegevens	9
2.6 Conclusie	9
3. Het aanbod van ziekteverzuimgegevens	11
3.1 Landelijke gegevens	11
3.2 Branchegegevens	15
3.3 Conclusie	19
4. Aansluiting tussen vraag naar en aanbod van ziekteverzuimgegevens	20
4.1 Witte vlekken	20
4.2 Gevolgen van gemis voor organisatie	21
4.3 Voorwaarden voor ziekteverzuiminformatie	22
4.4 Beheer en kosten van verzameling ziekteverzuiminformatie	24
4.5 Mogelijkheden om vraag en aanbod op elkaar aan te sluiten.....	26
4.5.1 Populatie-gegevens verkrijgen via de werkgever.....	26
4.5.2 Populatie-gegevens verkrijgen via de arbodienst	28
4.5.3 Steekproef-gegevens verkrijgen via de werkgever	29
4.5.4 Steekproef-gegevens verkrijgen via de arbodienst.....	31
4.6 Conclusie	31
5. Wat nu? Aanbevelingen voor een systeem om verzuimgegevens te verza- melen	34
Literatuur	38
Bijlage 1 Deelnemers aan onderzoek.....	40

Samenvatting

Het doel van deze studie is na te gaan welke activiteiten van de nulde lijn: bedrijven en instellingen, de eerste lijn: arbodiensten en hun branche- of werkgeversorganisaties, Uitvoeringsinstanties (UVI's) en verzekeraars en van de tweede lijn; onderzoeks- en registratie-instellingen) gewenst zijn om de monitoring van ziekteverzuimgegevens van de grond te krijgen, zodat op efficiënte wijze betrouwbare én toegankelijke verzuimgegevens kunnen worden verkregen. Hiervoor wordt onderzocht welke mogelijkheden er zijn om de vraag van partijen naar ziekteverzuimgegevens en het aanbod van verzuimgegevens op elkaar af te stemmen. De studie naar de monitoring van de ziekteverzuimgegevens geeft antwoord op de volgende vragen:

1. Welke behoefte hebben de verschillende partijen die betrokken zijn bij de arbozorg aan informatie over ziekteverzuim (vraag naar verzuim- en achtergrondgegevens)?
2. Welke informatie is beschikbaar over ziekteverzuimgegevens (aanbod van verzuim- en achtergrondgegevens)?
3. Sluiten de behoeften van partijen aan verzuimgegevens aan op de beschikbare gegevens over ziekteverzuim en achtergrondkenmerken?
4. Zo nee, aan welke voorwaarden moeten worden voldaan wil een afstemming tussen de vraag en aanbod gerealiseerd kunnen worden?

Ter beantwoording van deze vragen heeft een inventarisatie plaats gevonden door middel van telefonische interviews met vertegenwoordigers van de overheid, werknemersorganisaties, werkgeversorganisaties, arbodiensten, UVI's, Lisv, verzekeraars en betrokken onderzoeks- en registratie-instellingen. In totaal zijn 41 personen geïnterviewd aan de hand van een checklist en hebben twee aanvullende gesprekken plaatsgevonden over enkele deelaspecten .

De resultaten wijzen uit dat vrijwel al degenen die we hebben gesproken behoefte hebben aan informatievoorziening voor het ziekteverzuim. Het maakt hiervoor niet uit welke organisatie zij vertegenwoordigen. De behoefte aan verzuiminformatie van de diverse personen over bepaalde kenmerken of groepen staat los van het type organisatie (werknemersorganisatie, werkgeversorganisatie, onderzoeksinstelling, arbodienst) waar zij werkzaam zijn. De redenen die zij aanvoeren voor hun behoefte aan verzuiminformatie hebben veelal betrekking op de primaire, secundaire en tertiaire preventie van het ziekteverzuim (respectievelijk het voorkomen van arbeidsongeschiktheid of van langdurige arbeidsongeschiktheid en het bevorderen van reïntegratie) en op het verkrijgen van inzicht in de met een bedrijfstak of bedrijfsgrootte en met leeftijd en geslacht verbonden risico's. Bijna iedereen wil de verzuimgegevens hebben over alle werknemers in Nederland of zelfs over alle werkenden, dus niet alleen over de werknemers, maar ook over de ambtenaren, uitzendkrachten, oproepkrachten en zelfstandigen in Nederland. Ongeveer eenderde wil deze informatie op grond van geregistreerde gegevens over de gehele populatie van werknemers, werkenden of particuliere bedrijven in Nederland en tweederde vindt het voldoende als deze gegevens worden verkregen door middel van een representatieve steekproef uit deze groep. Verder blijkt dat volgens meer dan tachtig procent van de ondervraagden de verzuiminformatie uit de volgende *noodzakelijke* kenmerken dient te bestaan:

- ziekteverzuimpercentage

- ziekteverzuimfrequentie
- aparte registratie zwangerschaps/bevallingsverlof
- leeftijd
- geslacht
- deeltijdfactor
- bedrijfsgrootte.

Meer dan negentig procent noemt daarnaast de volgende kenmerken *wenselijk of noodzakelijk*:

- gemiddelde duur en/of duurklassen (kort/middellang/lang verzuim)
- de aard van de diagnose
- een bedrijfsongeval of een beroepsziekte als verzuimoorzaak
- het percentage dat de verzuimende arbeidsongeschikt is (partieel verzuim).

In mindere mate genoemd als *wenselijk of noodzakelijk*, maar nog wel door driekwart van de geïnterviewden zijn de volgende kenmerken:

- beroepsniveau
- leidinggevend niveau
- functieniveau
- arbeidsinhoud
- aard van het bedrijf
- organisatievorm (wel/niet onderdeel concern)
- regio
- aansluiting bij een arbodienst.

Een deel van de geïnterviewde instanties zegt over de volgende informatie beschikken wat betreft ziekteverzuimgegevens:

- Actuele landelijke gegevens op grond van representatieve steekproeven ten aanzien van het ziekteverzuim in particuliere bedrijven. Deze gegevens bieden inzicht in het niveau en de ontwikkeling van het ziekteverzuim en het verband met bedrijfskenmerken.
- Minder actuele landelijke gegevens op grond van populatiegegevens en steekproefgegevens over het ziekteverzuim bij de overheid. Deze gegevens gaan in op de hoogte van het verzuim en het verband met enkele persoonskenmerken als leeftijd en geslacht.
- Redelijk actuele landelijke gegevens op grond van representatieve steekproeven bij werknemers en overige werkenden. Deze gegevens beschrijven het verband tussen het ziekteverzuim met persoonskenmerken en kenmerken van de arbeid van de werknemer. De hoogte van het verzuim valt hier niet uit af te leiden.
- Landelijke gegevens over het ziekteverzuim van langdurig zieken (> 13 weken) en werknemers die onder het Vangnet Ziekewet vallen op grond van populatiegegevens.
- Branchegegevens op grond van representatieve steekproeven of populatiegegevens over het verzuim van werknemers in de volgende branches: onderwijs (primair, voortgezet onderwijs en speciaal voortgezet onderwijs), bouwnijverheid, intramurale gezondheidszorg, verzorgingsinstellingen en op termijn goederenvervoer over de weg.

- Branchegegevens op grond van niet representatieve steekproeven over het verzuim van werknemers bij bedrijven die zijn aangesloten bij een bepaalde arbo-dienst. De vraag is of deze gegevens volledig en betrouwbaar zijn.

Tachtig procent van ondervraagden vindt dat de statistische informatie over ziekteverzuim niet aansluit op hun behoefte aan ziekteverzuimgegevens en achtergrondgegevens. De partijen missen met name betrouwbare en volledige gegevens die uitgaan van uniforme definities en waar gedetailleerde analyses naar branche, bedrijfsgrootte, geslacht, leeftijd, diagnoses etc. op mogelijk zijn. Veel van de kenmerken waaraan de partijen behoefte aan hebben, betreffen gegevens op werknemersniveau. Deze gegevens kunnen geleverd worden zonder in strijd te zijn met de Wet Persoonsregistratie over het recht op privacy van de werknemers, mits de gegevens 'onthoofd' dat wil zeggen zonder identificerende kenmerken worden verstrekt. .

Dit gemis aan ziekteverzuimgegevens leidt volgens bijna 60% van de ondervraagden tot nadelige gevolgen voor hun organisatie. Zij vinden dat hun organisaties hierdoor minder goed in staat zijn de taken van hun organisatie op het gebied van arbo- en verzuimbeleid uit te voeren.

De organisaties kunnen voor een groot deel dit gemis niet opvangen. De helft van de ondervraagden geeft aan dit niet te kunnen en te roeien met de riemen die ze hebben. Men maakt gebruik van algemenere of gedateerdere gegevens dan wenselijk zou zijn. Een kwart van de geïnterviewden probeert als nog door middel van ad hoc onderzoek gegevens boven tafel te krijgen. De overigen zoeken naar andere wegen om toch inzicht te krijgen in de gegevens.

Van belang is verder aan welke voorwaarden informatie over ziekteverzuim dient te voldoen. Alle informanten zijn van mening dat de informatie tot stand dient te komen op grond van een betrouwbare registratie en dat het gebruik van de informatie geen inbreuk mag doen op het recht van de eerbieding van de persoonlijke levensfeer in overeenstemming met de Wet Persoonsregistraties. Daarnaast vinden bijna alle informanten het van belang dat de informatie beschikbaar is op 'geaggregeerd niveau', dat de gegevens tegen geringe kosten beschikbaar zijn, dat de informatie toegankelijk moet zijn door middel van periodieke trendrapportages, actueel is en uitwisselbaar moet zijn door uit te gaan van de Standaard voor Verzuimregistratie.

De meningen over welke instantie(s) de uitvoering en de kosten van het opvragen, beheren en publiceren op zich dienen te nemen lopen uiteen. Een krappe meerderheid is van mening dat het CBS deze taak (ook) op zich dient te nemen. Ook ziet een derde een taak hiervoor weggelegd voor het Lisv. Bijna de helft van de ondervraagden vindt dat het Ministerie van Sociale Zaken en Werkgelegenheid en/of de afnemers van deze informatie de kosten (mede) op zich moet nemen.

In het algemeen stelt men voor de vraag naar en het aanbod van verzuimgegevens op elkaar aan te laten sluiten door het aanbod van statistische verzuiminformatie op werknemersniveau te verbeteren. Deze verbeteringen zijn grofweg te onderscheiden op twee dimensies. De eerste dimensie betreft het bevragen van de populatie of het onderzoeken door middel van steekproefonderzoek. De tweede dimensie heeft te

trekking op het kanaal via welke de gegevens worden opgevraagd: de werkgever/het administratiekantoor of de arbodienst.

Populatiegegevens via de werkgever verzamelen is volgens de geïnterviewden een vruchtbare methode als aan de volgende voorwaarden wordt voldaan:

- gegevens op grond van de brongegevens uit personeelsinformatiesystemen aftappen
- werkgevers c.q. hun administratiekantoren dienen daarom over een personeelsinformatiesysteem of een vergelijkbaar systeem en een computer met modem te beschikken en daar gedisciplineerd gebruik van te maken
- de verzuimgegevens zouden in de vorm van een centrale databank door een onafhankelijke partij moeten beheerd (CBS of een paritaire stichting)
- wettelijke kader voor een verplichte deelname van werkgevers aan de ziekteverzuimregistratie
- de administratieve last voor de werkgevers dient zo min mogelijk te zijn. Wenselijk is het daarom om een centrale databank in te stellen die ten behoeve van meerdere afnemers het verzuim van de werknemers en de samenstelling van het personeelsbestand bij werkgevers registreert.

De haalbaarheid van het opzetten van een dergelijke nationale verzuimbank lijkt toe te nemen. Dit ondanks dat de pogingen die de afgelopen jaren zijn ondernomen om iets dergelijks op te zetten, op niets zijn uitgelopen.

Populatie-gegevens via de arbodienst verzamelen lijkt geen vruchtbare methode te zijn om het verzuim in kaart te brengen. Uit onderzoek blijkt dat niet alle arbodiensten aan de daarvoor noodzakelijk voorwaarden kunnen voldoen. Voorwaarden waaraan *niet* kan worden voldaan zijn de volgende:

- een uniforme wijze van registratie van het verzuim door de arbodiensten
- betrouwbare en volledige registratie
- inzicht in de omvang en personeelssamenstelling van het totale personeelsbestand.

Wel zijn de gegevens van het Lisv interessant over het ziekteverzuim van langdurig zieken. Vooral als men verplicht wordt te melden bij een duur van 6 weken verzuim zoals recent is voorgesteld. Deze gegevens worden verzameld op grond van administratieve meldingen van arbodiensten aan UVI's.

Steekproefgegevens via de werkgever verzamelen kan op meerdere manieren verzuimgegevens opleveren. Eén hiervan is een landelijke representatieve steekproef van werkgevers te trekken en bij deze werkgevers gegevens te verzamelen op werknemersniveau door bijvoorbeeld het aftappen van het personeelsinformatiesysteem. Daarnaast zou veel informatie over verzuim beschikbaar kunnen komen als de diverse steekproef-onderzoeken van het CBS die verzameld worden via de werkgever en onder werknemers aan elkaar worden gekoppeld.

Steekproefgegevens via de arbodienst vergaren wordt ook genoemd als een goede methode om het ziekteverzuim te monitoren. Dit is mogelijk door gebruik te maken van een steekproef onder die arbodiensten die een betrouwbare verzuimregistratie voeren en deze gegevens zodanig te wegen dat een landelijk representatief beeld ontstaat.

Er zijn mogelijkheden aanwezig om het ziekteverzuim te monitoren zodat op efficiënte wijze betrouwbare en toegankelijke verzuimgegevens kunnen worden verkregen. Een eventuele bijstelling van het "poortwachtersmodel" schept mogelijkheden om het

langdurig verzuim van werknemers in loondienst op grond van administratieve meldingen bij zes weken verzuim in de gehele populatie in kaart te brengen. Om inzicht te verkrijgen in het kortdurend verzuim kan steekproefonderzoek worden opgezet naar het verzuim op werknemersniveau bij een landelijke representatieve steekproef van werkgevers. Dit laatste zal echter de nodige kosten met zich mee brengen en de vraag is of de actoren die betrokken zijn bij de arbozorg deze kosten willen dragen.

1. Inleiding

Kennis over de aard en omvang van het ziekteverzuim is een belangrijke voorwaarde voor het effectief kunnen uitvoeren en evalueren van arbo- en verzuimbeleid. Niet alleen werkgevers, werknemers en arbodiensten, maar ook andere organisaties zoals UVI's, bedrijfstakorganisaties, verzekeraars en de overheid hebben belang bij betrouwbare én toegankelijke ziekteverzuimgegevens. In het advies van de Commissie Arbeidsomstandigheden van de Sociaal-Economische Raad over de tweedelijnsinfrastructuur arbeidsomstandigheden stelt de commissie dat niet alleen de overheid belang heeft bij een goed ontwikkeld monitorsysteem, maar ook sociale partners en bijvoorbeeld verzekeraars of uitvoeringsinstellingen (SER-advies, 1997).

Het doel van deze studie is na te gaan welke activiteiten van de nulde lijn: bedrijven en instellingen, de eerste lijn: arbodiensten en hun branche- of werkgeversorganisaties, Uitvoeringsinstanties (UVI's) en verzekeraars en van de tweede lijn; onderzoeks- en registratie-instellingen) gewenst zijn om de monitoring van ziekteverzuimgegevens van de grond te krijgen, zodat op efficiënte wijze betrouwbare én toegankelijke verzuimgegevens kunnen worden verkregen. Hiervoor wordt onderzocht welke mogelijkheden er zijn om de vraag van partijen naar ziekteverzuimgegevens en het aanbod van verzuimgegevens op elkaar af te stemmen. Dit is geïnventariseerd door gebruik te maken van de aanpak die gehanteerd is in de studie naar de beschikbaarheid van statistische informatie over ziekteverzuim en arbeidsongeschiktheid in Nederland (Veerman, Smulders & Gründemann, 1992). Nagegaan zal worden welke gegevens gewenst en welke beschikbaar zijn over het ziekteverzuim onderzoeks- en registratie-instellingen. Tevens zal worden onderzocht naar welke kenmerken deze gegevens zijn en dienen te zijn uitgesplitst. Onderscheid wordt gemaakt naar kenmerken van het verzuimgeval, van de werknemer, van de arbeid van de werknemer en van het bedrijf/vestiging.

In de analyse zijn de al dan niet met elkaar strokende belangen van de diverse betrokken partijen een belangrijk aandachtspunt. Zo is het voor het in kaart brengen van de achtergrond van het verzuim en WAO noodzakelijk dat gegevens beschikbaar zijn over individuele kenmerken van de verzuimers. Dit kan echter botsen met het recht van werknemers op de eerbiediging van de persoonlijke levenssfeer (Rommelse, 1995). Ook de marktconforme ontwikkelingen rond de aanpak van ziekteverzuim en WAO kunnen ertoe leiden dat marktpartijen verzuimgegevens niet openbaar wensen te maken. Bedrijven en de arbodiensten nemen bij dit alles een kern-positie in als bezitter van de zogenaamde 'teller-gegevens' (de verzuimgegevens). Ook de posities van de UVI's en van bedrijven zijn van groot belang als leveraar van de 'noemer-gegevens' (de populatie-omvang en kenmerken). Naast deze leveranciers van verzuimgegevens, leveren ook onderzoeks- en registratie-instellingen verzuimgegevens aan op grond van resultaten van onderzoek naar de omvang van het ziekteverzuim (CBS; particuliere bedrijven, CBS, 1995, 1996, Volkskrant 24 april 1997; Zараwerkgeverspanel, Ter Huurne et al, 1997, CBS/DLO gegevens). Verder is het belangrijk aandacht te schenken aan de gehanteerde definities van de ziekteverzuimmaten. Het gebruik van uiteenlopende definities kan een belemmering zijn voor het tot stand kunnen komen van uitwisselbare verzuimgegevens. Daarom is nagegaan op welke wijze de gegevens worden vastgelegd en of aangesloten wordt op de door actoren binnen de arbo-infrastructuur ontwikkelde standaard voor de definiëring van ziekteverzuimmaten (Projectgroep uniformering verzuimgrootheden, 1996). Ook is het belangrijk om in beeld te brengen over welke groepen informatie over ziekteverzuim

gewenst is: werknemers en/of ambtenaren, zelfstandigen, flexwerkers en dergelijke en aan welke informatie over achtergrondkenmerken informatie behoefte is, bijvoorbeeld over leeftijd, geslacht, functieniveau, deeltijdfactor en diagnose.

1.1 Vraagstellingen

De studie moet de volgende vragen beantwoorden:

1. Welke behoefte hebben de verschillende partijen die betrokken zijn bij de arbozorg aan informatie over ziekteverzuim (vraag naar verzuim- en achtergrondgegevens)?
2. Welke informatie is beschikbaar over ziekteverzuimgegevens (aanbod van verzuim- en achtergrondgegevens)?
3. Sluiten de behoeften van partijen aan verzuimgegevens aan op de beschikbare gegevens over ziekteverzuim en achtergrondkenmerken?
4. Zo nee, aan welke voorwaarden moeten worden voldaan wil een afstemming tussen de vraag en aanbod gerealiseerd kunnen worden?

1.2 Methode

Een inventarisatie heeft plaats gevonden van de huidige en gewenste werkwijze ten aanzien van de registratie van ziekteverzuimgegevens en doorgave van ziek- en herstelmeldingen tussen de actoren door middel van telefonische interviews met behulp van een checklist met vertegenwoordigers van de overheid, werknemersorganisaties, werkgeversorganisaties, arbodiensten, UVI's, Lisv, verzekeraars en betrokken onderzoeks- en registratie-instellingen. In bijlage 1 staan de namen vermeld van de geïnterviewde personen. In totaal zijn 41 personen geïnterviewd aan de hand van een checklist. Negen personen zijn afkomstig uit een werkgeversorganisatie of brancheorganisatie zoals MKB Nederland of de Stichting Vervangingsfonds en Bedrijfsgezondheidszorg voor het Onderwijs. Twee personen werken voor een werknemersorganisatie. Zes mensen zijn werkzaam bij een arbodienst. Zes personen zijn in dienst bij een instantie op het gebied van de arbeidsongeschiktheidverzekeringen zoals het Lisv, CTSV, UVI (uitvoeringsinstantie) of het Verbond Van Verzekeraars. Vier personen zijn in dienst bij het Ministerie van Sociale Zaken en Werkgelegenheid. De meeste geïnterviewden (14) werken bij een onderzoeksinstelling zoals het CBS, As/tri, TNO Arbeid en Vernet. Daarnaast hebben twee aanvullende gesprekken plaatsgevonden. Met een medewerker van de Registratiekamer is gesproken over de gevolgen van een ziekteverzuimregistratie voor het recht op privacy. Verder heeft met een deskundige een gesprek plaats gehad over de verschillende mogelijkheden om het verzuim in kaart te brengen.

2. De vraag naar ziekteverzuimgegevens

2.1 Samenhang met type organisatie/instelling waaruit de geïnterviewden afkomstig zijn

In eerste instantie is nagegaan of de uiteenlopende partijen (werkgeversvertegenwoordigers, werknemersvertegenwoordigers, personen van onderzoeksinstellingen etc.) wellicht verschillende behoeften hebben aan verzuiminformatie. Dit blijkt niet het geval te zijn. De voorkeuren van de diverse personen voor bepaalde kenmerken of groepen staan los van het type organisatie/instelling waar zij voor werkten. In het vervolg wordt daarom alleen over de voorkeuren van de totale groep respondenten gerapporteerd.

2.2 Redenen voor behoefte aan verzuimgegevens

De geïnterviewde personen hebben aangegeven of hun organisatie behoefte hebben aan verzuimgegevens en zo ja, aan welke gegevens zij dan behoefte hebben. Ruim 90% van de ondervraagden zegt dat hun organisatie behoefte heeft aan informatie over het ziekteverzuim. Een vertegenwoordiger van een UVI en twee personen die werkzaam zijn bij een onderzoeksinstantie zeggen dat hun organisatie daar geen behoefte aan heeft.

Van de overige personen zegt vrijwel iedereen dat de volgende redenen van toepassing zijn voor hun organisatie waarom informatie over het ziekteverzuim gewenst is:

- het verkrijgen van inzicht in de met een bedrijfstak of bedrijfs grootte verbonden risico's (94%)
- het verkrijgen van inzicht in de oorzaken van langdurige arbeidsongeschiktheid (91%)
- het verkrijgen van inzicht in de oorzaken van arbeidsongeschiktheid (89%)
- het verkrijgen van inzicht in normgegevens om verzuim van een bepaald bedrijf mee te vergelijken (86%)
- het verkrijgen van inzicht in de oorzaken/knelpunten van reïntegratie (86%)
- het verkrijgen van inzicht in de met leeftijd en/of geslacht verbonden risico's (86%).

Tussen de helft en driekwart van degenen die behoefte hebben aan verzuimgegevens, hebben deze behoefte omdat zij de gegevens nodig hebben voor beleidsontwikkeling en -evaluatie door hun organisatie. Hierbij hebben meer organisaties (tussen de 75 en 63%) behoefte aan informatie ten behoeve van beleid op bedrijfstak- en bedrijfsniveau, dan ten behoeve van beleidsontwikkeling (54%) en beleidsevaluatie (60%) op nationaal niveau.

Ruim een derde van de gesprekspartners had verzuimgegevens nodig ten behoeve van individueel-gerichte begeleiding (39%) en ongeveer een vijfde om de premies vast te kunnen stellen van loondervingsverzekeringen (18%) en/of te kunnen kiezen voor een bepaalde type loondervingsverzekering (21%).

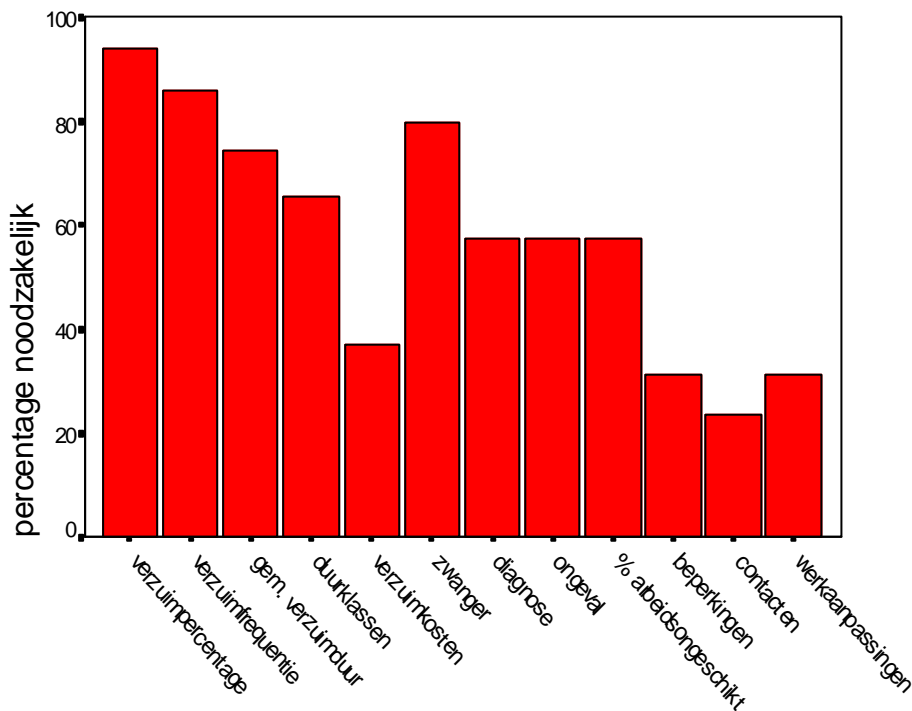
2.3 Gewenste kenmerken

Aan de geïnterviewden is gevraagd over welke kenmerken zij in relatie tot het ziekteverzuim voor hun organisatie informatie zouden willen hebben. De informanten konden aangeven of zij geen behoefte aan dit specifieke kenmerk hadden, dan wel het kenmerk interessant vonden om te weten of zelfs noodzakelijk achtten voor hun organisatie om te weten. Gevraagd is naar kenmerken van het verzuimgeval, van de werknemer, van de arbeid van de werknemer en van het bedrijf/vestiging.

2.3.1 Kenmerken van het verzuimgeval

In Figuur 1 staat aangegeven welk percentage van de ondervraagde instanties de volgende kenmerken van het verzuimgeval noodzakelijk vindt om te weten.

Figuur 1 Wensen met betrekking tot kenmerken van het verzuimgeval

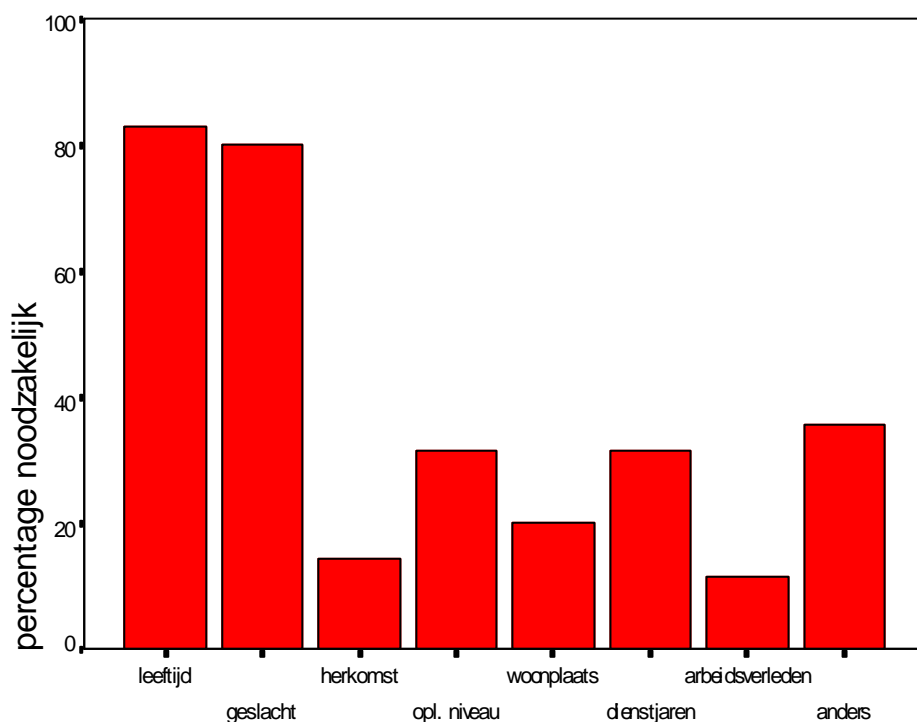
Vrijwel alle geïnterviewde personen menen dat het ziekteverzuimpercentage noodzakelijk is om over te beschikken voor hun organisatie. Twee personen vinden het verzuimpercentage alleen interessant, maar niet noodzakelijk voor hun organisatie. Ook de verzuimfrequentie en een aparte rapportage over inclusief en exclusief het zwangerschaps-/bevallingsverlof acht meer dan vier vijfde noodzakelijk. Iedereen vindt informatie over de duur van het verzuim gewenst en rond de 70% vindt deze informatie over de gemiddelde duur danwel of de duurklassen (kort/middellang/lang verzuim) zelfs noodzakelijk om te weten. Informatie over de aard van de diagnose, of de oorzaak van het verzuim gelegen is in een bedrijfsongeval of een beroepsziekte en het percentage dat de verzuimende arbeidsongeschikt is (partieel verzuim) vindt minder dan tweederde noodzakelijk om te weten (ca. 57%), maar eenderde vindt het wel interessant om te weten. Verder is opvallend dat slechts 37% van de deskundigen gegevens over de ziekteverzuimkosten als percentage van de totale loonsom voor

hun organisatie noodzakelijk acht. Het minst behoefte is er aan informatie over de aard van de beperking, de contacten tijdens het ziektegeval met werkgever, bedrijfsarts en curatieve sector en het gebruik van werkaanpassingen. Slechts een derde tot een kwart van de geïnterviewden vindt deze informatie noodzakelijk, bijna de helft is wel geïnteresseerd om dit te weten en een derde tot een kwart is zelfs in het geheel hier niet in geïnteresseerd. Spontaan noemen zes respondenten dat hun organisatie graag over informatie over het nulverzuim zou beschikken en twee informanten geven aan dat het voldoende is om de begin- en einddatum van ieder verzuimgeval te weten omdat dan de belangrijkste kenmerken van het verzuimgeval hieruit af te leiden zijn.

2.3.2 Kenmerken van de werknemer

In Figuur 2 staat aangegeven welk percentage van de ondervraagde instanties de volgende kenmerken van de werknemer noodzakelijk vindt om te weten.

Figuur 2 Wensen met betrekking tot kenmerken van de werknemer

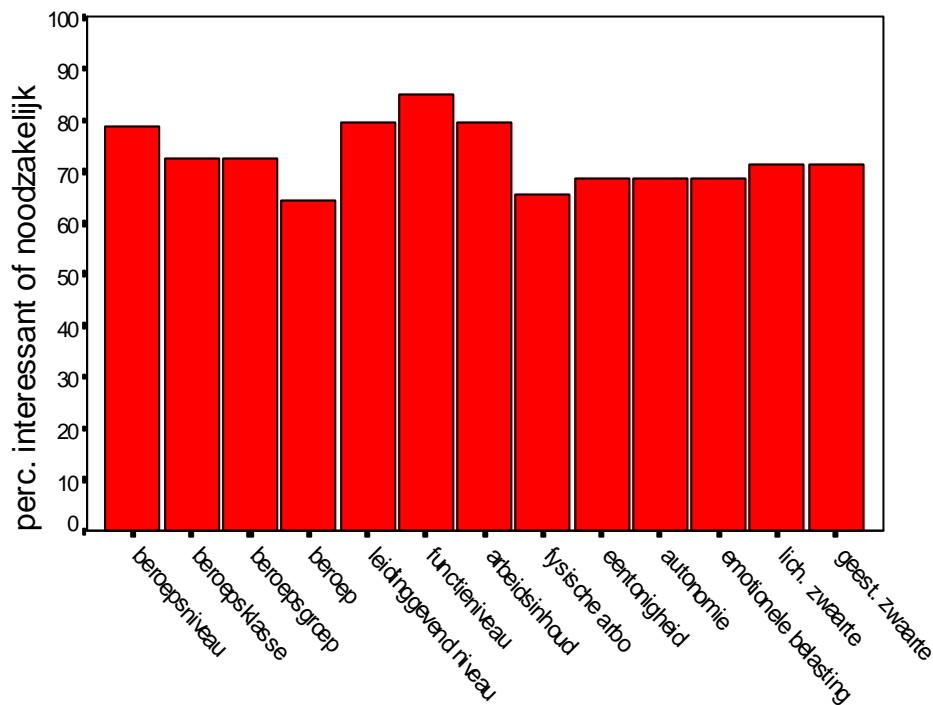

Viervijfde van de geïnterviewden vindt de leeftijd en het geslacht van de werknemer noodzakelijk om te weten. Tussen de veertig en vijftig procent vindt de overige kenmerken wel interessant, maar niet noodzakelijk om te weten. Andere kenmerken van de werknemer die enkele van de geïnterviewden interessant of noodzakelijk vinden, zijn het sofinummer, of er sprake is van dubbele belasting ten gevolge van zorgtaken bij de werknemer en of de werknemer een arbeidsgehandicapte is.

2.3.3 Kenmerken van de arbeid van de werknemer

In Figuur 3 staat aangegeven welk percentage van de ondervraagde instanties de volgende kenmerken van de arbeid van de werknemer ten aanzien van de arbeidsinhoud en de arbeidsomstandigheden interessant of noodzakelijk vindt om te weten.

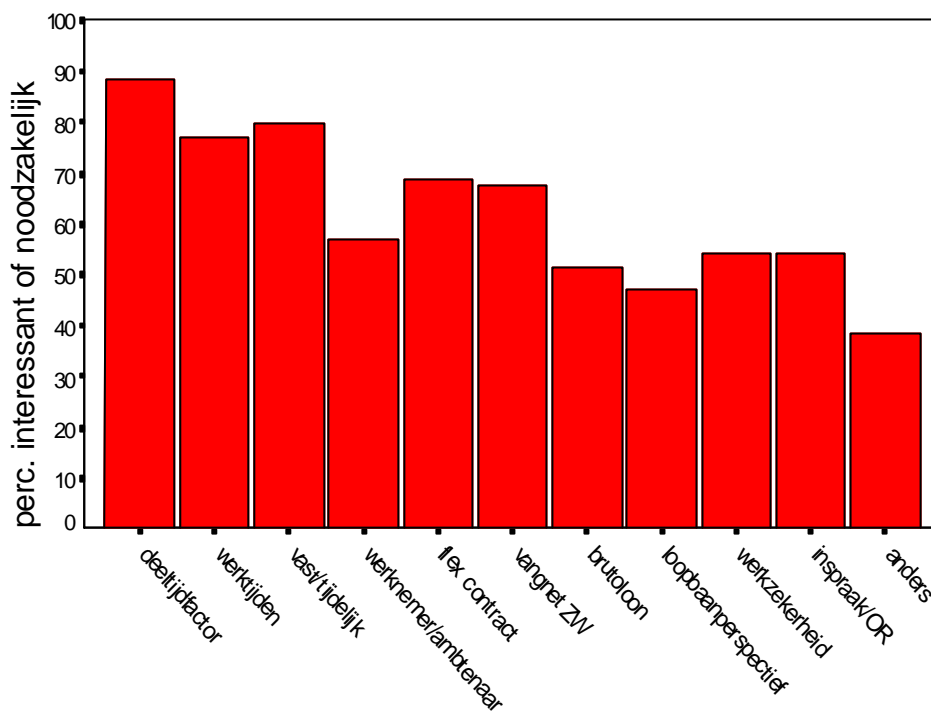
Figuur 3 Wensen met betrekking tot kenmerken van de arbeid van de werknemer (I)

Rond de tachtig procent van de deskundigen vindt informatie over het beroepsniveau (grote indeling naar vijf niveaus), het leidinggevend niveau, functieniveau en indicaties over de arbeidsinhoud (productie versus kantoorwerk) interessant (ca. 40%) of noodzakelijk om te weten (ca. 40%). In de overige kenmerken van de arbeid van de werknemer met betrekking tot de arbeidsinhoud en arbeidsomstandigheden is ca. 35% van de geïnterviewden geïnteresseerd en ca. 35% vindt deze noodzakelijk om te weten.

In Figuur 4 staat weergegeven welk percentage van de ondervraagde instanties de volgende kenmerken van de arbeid van de werknemer ten aanzien van de arbeidsvoorwaarden en arbeidsverhoudingen interessant of noodzakelijk vindt om te weten.

Figuur 4 Wensen met betrekking tot kenmerken van de arbeid van de werknemer (II)

Een beduidend kleiner deel van de geïnterviewden vindt de kenmerken met betrekking tot de arbeidsvoorwaarden of arbeidsverhoudingen van de werknemer interessant of noodzakelijk om te weten voor hun organisatie. Alleen de deeltijdfactor (wekelijkse arbeidsduur) is nog voor een grote groep interessant (11%) of zelfs noodzakelijk (77%). Velen willen dit weten om nauwkeurig het verzuimpercentage te kunnen berekenen en niet zo zeer als mogelijke oorzaak van het ziekteverzuim. Hetzelfde geldt voor de informatie over de aard van het dienstverband (vast of tijdelijk) en of de werknemer valt onder het Vangnet van de Ziektewet. Beide kenmerken vindt meer dan driekwart van de geïnterviewden interessant. De overige kenmerken zijn voor bijna de helft van de ondervraagden niet meer interessant voor hun organisatie.

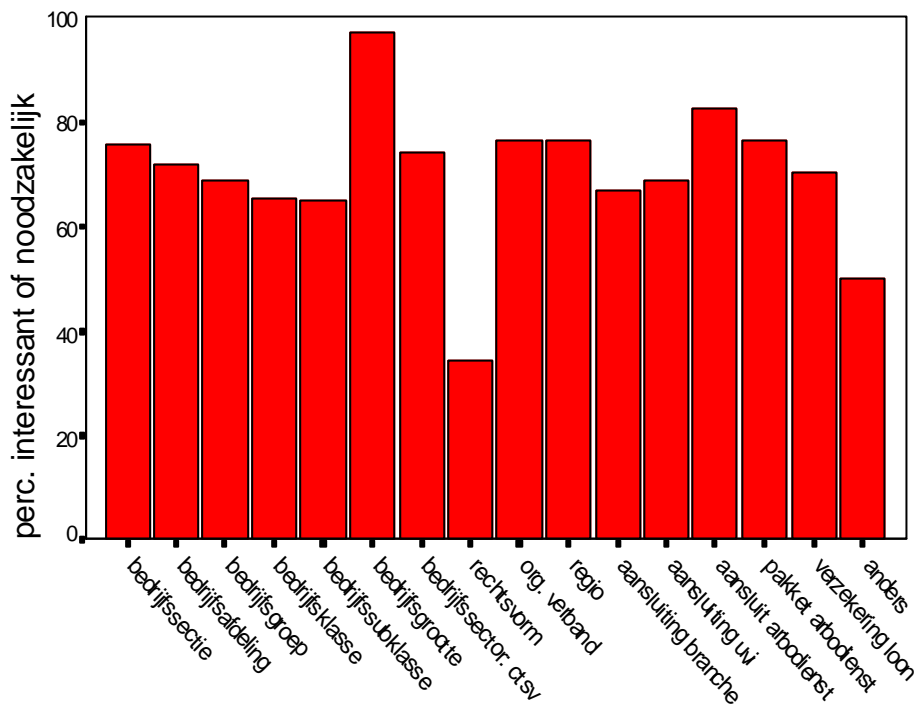
2.3.4 Kenmerken van het bedrijf/vestiging

In Figuur 5 staan de percentages vermeld van de ondervraagde instanties die de volgende kenmerken van het bedrijf/vestiging interessant of noodzakelijk vinden om te weten in relatie met het ziekteverzuim.

De bedrijfsgrootte springt er uit van deze kenmerken. Vrijwel alle ondervraagden vinden het interessant (12%), dan wel noodzakelijk (85%) om hierover informatie te hebben in relatie met het ziekteverzuim. Ook zijn de meesten wel van mening dat het van belang is om informatie te hebben over de aard van het bedrijf, maar of dat nu op grond van de CBS-indeling naar bedrijfssecties, -afdelingen, -groepen etc. of de Lisv-indeling is, of ook wel de spontaan genoemde BIK-code (bedrijfsindeling van de Kamer van Koophandel) zijn de meningen verdeeld. De grootste groep (61%) vindt de Lisv-indeling noodzakelijk om te hanteren.

Verder vindt een aanzienlijke groep van ca. driekwart van de geïnterviewden informatie over de organisatievorm (of de vestiging wel/niet een onderdeel is van een groter concern), de regio en de aansluiting met de arbodienst en de samenstelling van het dienstenpakket van de arbodienst interessant of noodzakelijk om te weten voor hun organisatie.

Figuur 5 Wensen met betrekking tot kenmerken van het bedrijf/vestiging

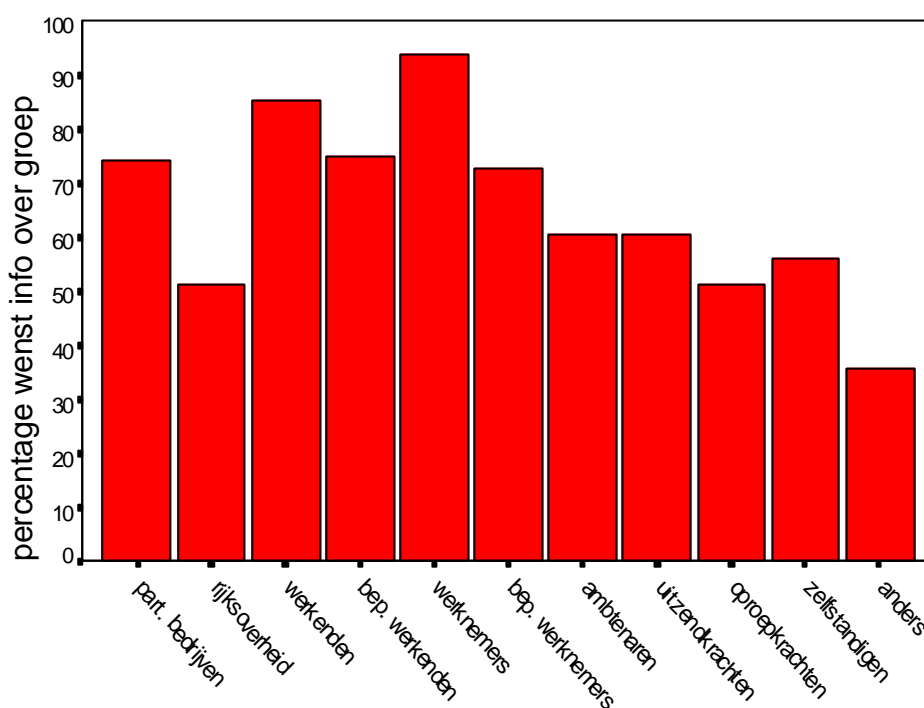

2.4 Gewenste groepen

Aan de geïnterviewden is gevraagd over welke groepen personen hun organisaties behoefte hebben aan ziekteverzuimgegevens. Figuur 6 geeft inzicht in de groepen waarover men informatie wenst te hebben. Hieruit blijkt dat het overgrote deel (94%) informatie wil over het ziekteverzuim van de werknemers in Nederland; eenderde wil deze informatie op grond van geregistreerde gegevens over de gehele populatie van werknemers in Nederland en tweederde vindt het voldoende als deze gegevens worden verkregen door middel van een representatieve steekproef uit deze groep. Informanten die de voorkeur geven aan populatiegegevens wensen dit omdat dan gedetailleerdere onderverdelingen naar bijvoorbeeld functies, leeftijd, doelgroepen (vrouwen/ arbeidsgehandicapten) e.d. mogelijk zijn dan op grond van steekproefgegevens. Vijfentachtig procent van de ondervraagden wenst informatie over alle werkenden in Nederland, en daar wordt onder verstaan werknemers met een vaste/tijdelijke aanstelling, ambtenaren, uitzendkrachten, oproepkrachten en zelfstandigen. Van de geïnterviewden wenst 21% deze informatie te verkrijgen op grond van populatiegegevens en 65% op grond van steekproefgegevens. Verder wil driekwart van de ondervraagden verzuimgegevens op geaggregeerd niveau van de particuliere bedrijven in Nederland (hiervan wil eenderde dit op basis van populatiegegevens en

tweederde dit op basis van steekproefgegevens). Ook wil driekwart van de geïnterviewden gegevens van groepen werkenden en van groepen werknemers in een bepaalde branche. Branches waarover men dan graag beschikt zijn de branches die de instantie waarvoor mee werkzaam is vertegenwoordigt, zoals onderwijs, horeca, commerciële dienstverlening, semi-overheid, bouwnijverheid, gezondheid- en welzijnzorg, horeca. Daarnaast willen enkele informatie per branche, omdat men de gegevens graag uitgesplitst per branche voor alle branches heeft.

Figuur 6 Wensen met betrekking tot de groepen

2.5 Bereidheid om te betalen voor ziekteverzuimgegevens

Van de 41 geïnterviewden hebben er 33 de vraag beantwoord of hun organisatie bereid zou zijn om te betalen voor ziekteverzuimgegevens die aan de behoefte van hun organisatie voldoen. Tweederde hiervan zegt dat hun organisatie daartoe bereid zou zijn en eenderde niet.

2.6 Conclusie

Uit deze resultaten valt te concluderen dat vrijwel al degenen die we hebben gesproken behoefte hebben aan informatievoorziening voor het ziekteverzuim. De redenen die zij hiervoor aanvoeren hebben veelal betrekking op de primaire, secundaire en tertiaire preventie van het ziekteverzuim (respectievelijk het voorkomen van arbeidsongeschiktheid of van langdurige arbeidsongeschiktheid en het bevorderen van reïntegratie) en op het verkrijgen van inzicht in de met een bedrijfstak of bedrijfsgrootte en met leeftijd en geslacht verbonden risico's. Bijna iedereen wil de verzuimgegevens

hebben over alle werknemers in Nederland of zelfs over alle werkenden, dus niet alleen over de werknemers, maar ook over de ambtenaren, uitzendkrachten, oproepkrachten en zelfstandigen in Nederland. Ongeveer eenderde wil deze informatie op grond van geregistreerde gegevens over de gehele populatie van werknemers, werkenden of particuliere bedrijven in Nederland en tweederde vindt het voldoende als deze gegevens worden verkregen door middel van een representatieve steekproef uit deze groep. Verder blijkt dat volgens meer dan tachtig procent van de ondervraagden de verzuiminformatie uit de volgende *noodzakelijke* kenmerken dient te bestaan:

- ziekteverzuimpercentage
- ziekteverzuimfrequentie
- aparte registratie zwangerschaps/bevallingsverlof
- leeftijd
- geslacht
- deeltijdfactor
- bedrijfsgrootte.

Meer dan negentig procent noemt daarnaast de volgende kenmerken *wenselijk of noodzakelijk*:

- gemiddelde duur en/of duurklassen (kort/middellang/lang verzuim)
- de aard van de diagnose
- een bedrijfsongeval of een beroepsziekte als verzuimoorzaak
- het percentage dat de verzuimende arbeidsongeschikt is (partieel verzuim).

In mindere mate genoemd als *wenselijk of noodzakelijk*, maar nog wel door driekwart van de geïnterviewden zijn de volgende kenmerken:

- beroepsniveau
- leidinggevend niveau
- functieniveau
- arbeidsinhoud
- aard van het bedrijf
- organisatievorm (wel/niet onderdeel concern)
- regio
- aansluiting bij een arbodienst.

Voor een groot deel komen deze kenmerken overeen met de elementen die Veerman et al. (1992) beschreven als gewenste specifieke achtergrondkenmerken in de informatievoorziening over ziekteverzuim. Ook toen al was er behoefte bij de diverse instanties aan dergelijke verzuiminformatie.

3. Het aanbod van ziekteverzuimgegevens

Aan de geïnterviewden is gevraagd of hun organisatie toegang heeft tot informatie over ziekteverzuim en achtergrondgegevens. Iedereen geeft aan op een of andere manier toegang te hebben over gegevens over het ziekteverzuim. Zo kunnen de vertegenwoordigers van de werknemersorganisatie verzuimgegevens opvragen bij het Lisv of de UVI. Bijna een of de vier geeft aan echter niet zelf over verzuimdata te beschikken. Degenen die zeggen zelf geen informatie over het ziekteverzuim te hebben zijn de vertegenwoordigers van het CTSV, het Verbond van Verzekeraars, een enkel onderzoeksinstituut en werknemers- en werkgeversorganisaties. De onderzoek- en adviesinstanties op het gebied van arbo en ziekteverzuim die gelieerd zijn aan werkgeversorganisaties zoals de Stichting Vervangingsfonds, Nzi, EIB, BGZ geven wel aan over dergelijke gegevens te beschikken. De andere geïnterviewden die zeggen over deze gegevens te beschikken zijn personen in dienst van de meeste onderzoeksinstellingen, de arbodiensten, de UVI's, Lisv en het Ministerie van Sociale Zaken en Werkgelegenheid.

Tabel 1 toont welke instanties over verzuiminformatie over de volgende groepen beschikken op grond van populatiegegevens of steekproefgegevens.

Groepen	Populatiegegevens	Steekproefgegevens
Particuliere bedrijven in Nederland (geaggregeerd)		Ministerie van SZW IVA As/tri CBS Olde Heuvelt & Visser
Departementen van de Rijksoverheid (geaggregeerd)	CBS	CBS Olde Heuvelt & Visser
Werkenden in Nederland		CBS
Werkenden in bepaalde branche	Nzi De Twaalf Provincien Cadans	Vervangingsfonds Vernet Commit Arbo Arbogroep GAK Shell Arbodienst Coronel
Werknemers in Nederland	Lisv	As/tri CBS Gak Diensten
Werknemers in bepaalde branche	BGZ Wegvervoer EIB Nzi Arbo Unie De Twaalf Provincien Avios Cadans	Vernet Commit Arbo Arbogroep GAK Coronel
Ambtenaren in Nederland	CBS	CBS
Uitzendkrachten in Nederland	Lisv	CBS
Oproepkrachten in Nederland	Lisv	CBS Nzi
Zelfstandigen in Nederland		CBS

3.1 Landelijke gegevens

Organisaties die beschikken over de gegevens over het ziekteverzuim van particuliere bedrijven op basis van een landelijk representatieve steekproef onder bedrijven zijn het Ministerie van Sociale Zaken en Werkgelegenheid, IVA en As/tri, CBS en Olde Heuvelt & Visser. Daarnaast geeft een enkele organisatie aan over ziekteverzuim-

gegevens te beschikken over een niet representatief deel van de Nederlandse werknemers. Zo beschikt de commerciële verzekeringstak van het GAK; GAK Diensten over het langdurig verzuim van de werknemers bij de door hen verzekerde bedrijven.

IVA en As/tri voeren in opdracht van het Ministerie van Sociale Zaken en Werkgelegenheid uit wat eerder het ZARA-werkgeverspanel heette en nu het SZW-panel heet. In dit kader worden sinds 1995 per kwartaal onder meer gegevens verzameld op bedrijfsniveau over het ziekteverzuimpercentage en meldingsfrequentie inclusief en exclusief het zwangerschaps/bevallingsverlof. Daarnaast kan op grond hiervan de gemiddelde verzuimduur worden berekend. Uitsplitsingen op werknemersniveau naar kenmerken van de werknemer en de arbeid van de werknemer zijn niet mogelijk. Wel is het mogelijk de gegevens uit te splitsen naar economische activiteit op het niveau van bedrijfssecties en bedrijfsafdelingen (loopt niet geheel parallel met de CBS-SBI-indeling), naar bedrijfsgrootte, rechtsvorm, organisatorisch verband, regio, aansluiting bij branche/werkgeversorganisatie, UVI, arbodienst, samenstelling van het dienstenpakket van de arbodienst en verzekering van loondoorbetaling bij ziekte.

Het ZARA/SZW-panel streeft ernaar de gebruikte definities zoveel mogelijk aan te laten sluiten bij de Standaard voor Ziekteverzuimregistratie (Projectgroep uniformering verzuimgrootheden, 1996). Wel is het mogelijk dat grotere bedrijven die een eigen verzuimregistratiesysteem hebben afwijkende definities hanteren. Over de ziekteverzuimgegevens van het ZARA/SZW-panel verschijnen regelmatig publicaties (o.a. Ter Huurne e.a., 1997). Het Ministerie van Sociale Zaken en Werkgelegenheid is de instantie die beslist over aanvragen om de gegevens beschikbaar te stellen. De voorwaarden hiervoor zijn omschreven in een panel-handvest.

Het Centraal Bureau voor de Statistiek beschikt over meerdere gegevensbestanden met betrekking tot ziekteverzuim. Drie hiervan hebben als doel ziekteverzuimgegevens in kaart te brengen. Dat zijn de ziekteverzuimstatistiek Particuliere Bedrijven en de verzuimstatistiek Rijksoverheid en het ziekteverzuimrapport Overheid. Het CBS heeft behoefte aan ziekteverzuimgegevens vanuit de taakstelling van het CBS om te voorzien in statistische informatie ten behoeve van de samenleving, om hulpinformatie te genereren over bijvoorbeeld het aantal zuiver gewerkte uren voor diverse andere onderzoeken en om een raming mogelijk te maken over het ziekteverzuimvolume ten bate van de schatting van de ratio inactieven/actieven.

De ziekteverzuimstatistiek Particuliere Bedrijven wordt voor ieder kwartaal afgenomen vanaf het vierde kwartaal van 1995. Over de jaren 1993, 1994 en 1995 zijn gegevens beschikbaar op jaarbasis. Voor de kwartaalonderzoeken worden circa 18.000 bedrijven benaderd waarvan er ongeveer 10.000 aan deelnemen. De gegevens over het ziekteverzuimpercentage inclusief en exclusief zwangerschap van werknemers worden op bedrijfsniveau verzameld. Uitsplitsingen van deze gegevens zijn niet mogelijk naar kenmerken van de werknemer en arbeid van de werknemer. Wel zijn uitsplitsingen mogelijk naar bedrijfsgrootte (driedeling: 1-9/ 10-99/ meer dan 99 werknemers) en naar economische activiteit (14 bedrijfssecties volgens de Standaard BedrijfsIndeling. Twee hiervan worden niet vermeld omdat dit mogelijk verwarring zou geven, namelijk onderwijs en openbaar bestuur. Twee andere secties uit de SBI-indeling: Personeel in dienst van huishoudens en Internationale gemeenschapsorganen vallen buiten de particuliere bedrijven in Nederland.) Voor de vaststelling van het verzuimpercentage wordt niet uitgegaan van de Standaard voor Ziekteverzuimregistratie (Projectgroep uniformering verzuimgrootheden, 1996), maar van de eigen

rekeningswijze van het bedrijf of indien het bedrijf geen verzuimcijfers berekend van de berekening volgens een rekenblad van het CBS waarbij uitgegaan wordt van kalenderdagen, volledig verzuim en geen deeltijdfactor. Ook deze laatste berekening is niet conform de Standaard voor Ziekteverzuimregistratie. Periodieke trendrapportage over de verzuimstatistiek Particuliere Bedrijven worden geregeld gepubliceerd.

De statistiek Rijksoverheid heeft betrekking op het personeel in dienst van het rijk, inclusief arbeidscontractanten. De rijksoverheid bestaat uit de departementen en de Hoge Colleges van Staat (Eerste en Tweede Kamer, Algemene Rekenkamer, Raad van State en de Nationale Ombudsman). De totaalgegevens worden op grond van de geaggreerde gegevens per instantie vastgesteld door gebruik te maken van gewogen gemiddelden. Deze gegevens betreffen de totale populatie. De volgende gegevens zijn bekend: het verzuimpercentage inclusief en exclusief zwangerschaps/bevallingsverlof en inclusief en exclusief het verzuim langer dan een jaar, de meldingsfrequentie, de gemiddelde verzuimduur, verzuimgevallen naar duurklassen, verzuimdagen van verzuimgevallen naar duurklassen, percentage personen zonder verzuim. Bij de berekening wordt rekening gehouden met de deeltijdfactor en partieel verzuim. Uitsplitsingen worden gemaakt naar leeftijd (vijfdeling), geslacht en salarisklasse (driedeling). De publicaties verschijnen zeer vertraagd omdat niet alle departementen en de Hoge Colleges van Staat in staat zijn (tijdig) de gegevens aan te leveren aan het CBS. De laatste publicatie betreft het ziekteverzuim van de Rijksoverheid in 1996 (Gringhuis, 1997).

Het CBS voert ook het onderzoek ziekteverzuim Overheid uit dat jaarlijks leidt tot de statistiek ziekteverzuim voor de gehele overheid. De overheid bestaat uit acht sectoren: Rijk, Provincies, Gemeenten, Waterschappen, Onderwijs & Wetenschappen, Rechterlijke Macht, Defensie en Politie. De verzuimstatistiek beoogt voor ieder van deze sector een geaggregeerd cijfer voor het ziekteverzuimpercentage inclusief en exclusief zwangerschaps/bevallingsverlof, de verzuimfrequentie, gemiddelde ziekte-duur en de duurklassen van het verzuim naar kort, middellang en langdurig verzuim. Deze verzuimgegevens worden opgesplitst naar leeftijd en geslacht. Ook kan voor de gemeenten de gegevens nog worden opgesplitst naar gemeentegrootte. Bij de berekening van deze cijfers wordt rekening gehouden met de deeltijdfactor en het partieel verzuim. De cijfers van sommige sectoren zijn tot stand gekomen op grond van populatie-gegevens (Rijk), andere op basis van steekproefgegevens (Onderwijs). Lang niet alle sectoren zijn overigens in staat om (tijdig) alle gegevens over hun ziekteverzuim te leveren. De rapportages over de statistiek ziekteverzuim Overheid verschijnen daardoor vertraagd. De meest recente publicatie betreft het verzuim van de overheid in 1996 (Verweij, 1998).

Daarnaast voert het CBS enquêtes uit waarin variabelen opgenomen zijn over het ziekteverzuim, te weten POLS (Permanent Onderzoek LeefSituatie) en EBB (Enquête BeroepsBevolking). POLS wordt afgenomen onder de bevolking sinds 1997 (werkenden en niet-werkenden) en vraagt onder meer of men ziek is geweest in de laatste twee maanden en vervolgens naar de hoeveelheid dagen dat men ziek was, waardoor het verzuim was veroorzaakt; ongeval (zo, ja het soort), ziekte (zo ja, het soort). Ook vraagt POLS naar de leeftijd, geslacht, nationaliteit/herkomst, regio (wel/niet stedelijk gebied) van de geënquêteerden en de bedrijfssectie en de bedrijfs-grootte van het bedrijf als men werkt. Daarnaast worden als kenmerken van de arbeid van de geënquêteerden gevraagd naar het beroepsniveau, wel/niet leidinggevend niveau, aard van het dienstverband (vast/tijdelijke aanstelling) en naar mogelijke risi-

cofactoren in het werk: werktijden, fysieke belasting, fysieke arbeidsomstandigheden, autonomie, sfeer, leidinggevend, werkdruk.

De EBB richt zich op de beroepsbevolking. Personen die in instellingen, inrichtingen en tehuizen wonen worden niet ondervraagd. De EBB stelt sinds 1992 drie vragen omtrent het ziekteverzuim: 1. Bent u al langer dan twee weken verhinderd om te werken wegens ziekte. Deze vraag wordt gesteld aan iedereen die aangeeft betaalde arbeid te verrichten 2. Heeft u vorige week in deze werkkring minder gewerkt wegens ziekte. Deze vraag wordt gesteld aan werknemers tussen de 15 en 64 jaar met een vaste arbeidsrelatie en een werkweek van minstens 12 uur. Deze populatie betreft ruim 80 procent van alle werknemers. 3. Heeft u momenteel zwangerschapsverlof. Deze vraag wordt gesteld aan vrouwen met een kind jonger dan 90 dagen (Van Cruchten, 1997). De tweede vraag wordt gebruikt voor het EBB-verzuimpercentage. Flex-werkers en werknemers met kleine baantjes zijn dus niet opgenomen in het EBB-verzuimpercentage. Verder brengt de EBB de leeftijd, geslacht, nationaliteit/herkomst, regio (wel/niet stedelijk gebied) in kaart van de geënquêteerden en de bedrijfssectie en de bedrijfsgrootte van het bedrijf waar men werkt. Daarnaast worden als kenmerken van de arbeid van de geënquêteerden gevraagd naar het beroepsniveau, wel/niet leidinggevend niveau, wekelijkse arbeidsduur, regelmatig/onregelmatige werktijden, ploegendienst, aard van het dienstverband (vast/tijdelijke aanstelling) en naar tijdsdruk, twee vormen van trillingen, lawaai, tillen. In vergelijking met de EBB en de POLS is de ziekteverzuimstatistiek Particuliere Bedrijven een betere bron voor het niveau en de ontwikkeling van het ziekteverzuim omdat de laatste gebaseerd is op een veel grotere steekproef dan de EBB en de POLS. De EBB en de POLS kunnen echter gedetailleerdere informatie opleveren over de relatie tussen het ziekteverzuim en persoonskenmerken over de werknemer en de arbeid van de werknemer. Het nadeel van de verzuimmeting in de EBB en de POLS is dat het verzuim door middel van zelfrapportage wordt gemeten waardoor dit onbetrouwbaarder is dan de verzuimgegevens die afkomstig zijn uit de registratie van werkgevers.

Het CBS is bereid om ziekteverzuimgegevens beschikbaar te stellen aan derden in de vorm van documentatie over secundaire gegevens. Dit laatste tegen kosten en mits er na uitsplitsingen nog steeds betrouwbare uitspraken mogelijk zijn. Primaire databestanden stelt het CBS niet beschikbaar.

Olde Heuvelt & Visser Strategische Marketing Adviseurs hebben samen met SEO (Stichting voor Economisch Onderzoek van de Universiteit van Amsterdam) en Intomart in juli 1998 een arbomonitor uitgevoerd onder een landelijk representatieve steekproef van 3.000 bedrijven en instellingen (werknemers en ambtenaren) naar de beoordeling van de dienstverlening door arbodiensten. In dit kader hebben zij ook gevraagd naar het verzuimpercentage en de instroom WAO in de bedrijven en instellingen. Deze cijfers zijn opgevraagd op bedrijfsniveau en kunnen uitgesplitst worden naar aard van het bedrijf volgens de BIK-code (Bedrijfsindeling Kamer van Koophandel). Uitsplitsingen op werknemersniveau zijn niet mogelijk. De bedoeling is dat dit onderzoek jaarlijks zal worden herhaald.

Het Landelijk instituut sociale verzekeringen beschikt vanuit zijn taak om krachtens de OSV 1997 informatie te leveren over de uitvoering van de sociale verzekeringen over ziekteverzuimgegevens van werknemers in loondienst in Nederland die langer dan 13 weken ziek zijn en over het ziekteverzuim van die categorieën die onder het

Vangnet Ziektewet vallen (uitzendkrachten, oproepkrachten, zwangeren, ex-WAO'ers etc.). Deze gegevens kunnen worden uitgesplitst naar leeftijd en geslacht en het arbeidsverleden. Verder is het mogelijk de gegevens uit te splitsen naar bedrijfs-grootte en bedrijfssector (lvs-indeling), rechtsvorm van het bedrijf, regio, aansluiting bij UVI en naar aard van de arbeidsovereenkomst (werknemer/ambtenaar), type flexibel contract, wel/niet vallend onder Vangnet Ziektewet en brutoloon. Het Lisv publiceert wel over de gegevens met betrekking tot de Vangnet Ziektewet-gevallen, maar niet over het langdurig verzuim. Het Lisv is bereid om primaire en secundaire data beschikbaar te stellen aan derden ten behoeve van onderzoek volgens voorwaarden die aangegeven zijn in een protocol gegevens- en informatielevering sociale verzekeringen zoals vastgesteld door het bestuur van het Lisv op 10 december 1997. In dit protocol staat onder meer aangegeven in welke volgorde instanties worden geholpen: Ministerie van Sociale Zaken en Werkgelegenheid, Lisv-bestuur, sectorraden of organisaties in opdracht van deze instanties gaan voor.

3.2 Branchegegevens

Diverse onderzoeksinstellingen ten behoeve van branches, uvi's en arbodiensten beschikken over gegevens van werkenden en werknemers in een bepaalde branche. Zo beschikt het Nzi over gegevens over de intramurale zorg, het Vervangingsfonds over gegevens over het primair en voortgezet onderwijs, het EIB over gegevens over de bouwnijverheid en de BGZ Wegvervoer over gegevens over de bedrijven in hun branche. Daarnaast beschikken enkele onderzoeksinstellingen over verzuimgegevens zoals IVA en Vernet omdat zij onderzoek doen voor een bepaalde branche over dergelijke gegevens. Ook uvi's en arbodiensten geven aan over ziekteverzuimgegevens van de bij hen aangesloten bedrijven te beschikken.

Het Nzi geeft aan over populatiegegevens te beschikken over de particuliere bedrijven en over de werkenden in de gezondheidszorg die vallen onder de intramurale gezondheidszorg (geen verzorgingstehuizen en thuiszorg). Deze sector komt vrijwel overeen met de Lisv-sector zorg, maar is inclusief de academische ziekenhuizen in tegenstelling tot de Lisv-sector zorg. Nzi kent hiervoor twee verschillende soorten statistieken. Het ene betreft de statistiek Ziekteverzuim en Personeelsverloop als onderdeel van de statistiek Personeelssterkte. Voor deze statistiek worden de gegevens verzameld op instellingsniveau wat betreft het ziekteverzuimpercentage inclusief en exclusief zwangerschaps/bevallingsverlof, de meldingsfrequentie en de gemiddelde duur van het verzuim. Deze gegevens worden uitgesplitst naar bedrijfssector: academische ziekenhuizen, psychiatrische ziekenhuizen, gehandicaptenzorg e.d.. Dit is een andere indeling dan de CBS-SBI-indeling en naar vijf hoofdpersoneelscategorieën. Jaarlijks worden deze gegevens gepubliceerd.

Een tweede statistiek is afgeleid van het loonkostenbestand. De gegevens worden geleverd op individueel niveau via personeelsinformatiesystemen en betreffen het verzuimpercentage inclusief zwangerschap. Deze gegevens kunnen worden uitgesplitst naar bedrijfssectie, bedrijfs-grootte, regio en aansluiting bij UVI. Wat kenmerken van de werknemer betreft kunnen de gegevens uitgesplitst worden naar leeftijd en geslacht en het aantal dienstjaren. De volgende achtergrondkenmerken zijn bekend met betrekking tot de kenmerken van de arbeid van de werknemer: indeling naar 20 personeelscategorieën: verplegend/verzorgend, paramedisch, civieltechnisch etc., leidinggevend niveau, aard arbeidsovereenkomst (werknemer/ambtenaar), type

flexibel contract (oproepkrachten) en brutoloon. In totaal zijn hierin de gegevens opgenomen van ca. 260.000 werkenden. Ook het verzuim van oproepkrachten wordt hierin bijgehouden. Dit is echter niet zo betrouwbaar omdat oproepkrachten niet worden opgeroepen als men weet dat ze ziek zijn. De laatste publicatie over dit bestand is verschenen in 1997 (Van der Bent & Van der Windt, 1997).

De Stichting Vervangingsfonds en Bedrijfsgezondheidszorg Onderwijs en het ministerie van Onderwijs, Cultuur en Wetenschappen laten jaarlijks onderzoek verrichten naar het (ziekte)verzuim van onderwijsgevend en onderwijsondersteunend personeel in het basisonderwijs en (voortgezet) speciaal onderwijs en voortgezet onderwijs. De gegevens worden door middel van een steekproef onder scholen op werknemersniveau verzameld met betrekking tot het reguliere vaste personeel. De belangrijkste bron is de verzuimregistratie in het salarissysteem van het onderwijs. Daarnaast worden aanvullende gegevens verzameld door middel van een docentenpanel over de achtergronden van het verzuim. Informatie wordt verzameld over het ziekteverzuimpercentage exclusief zwangerschap, meldingsfrequentie en gemiddelde verzuimduur. In de definiëring van deze maten wordt aangesloten bij de Standaard voor verzuimregistratie (Projectgroep uniformering verzuimgrootheden, 1996). Dit houdt onder meer in dat rekening wordt gehouden met partieel verzuim en de deeltijdfactor. De ziekteverzuimcijfers kunnen worden uitgesplitst naar kenmerken van de werknemer: leeftijd en geslacht. Ook kunnen de verzuimcijfers in verband worden gebracht met kenmerken van de school zoals onderwijssoort (bo, (v)so, vo), schoolgrootte, denominatie (protestant, katholiek etc.) en verstedelijkingsgraad. Ook worden kenmerken van de arbeid van de werknemer gevraagd zoals leidinggevend niveau (directeur versus overigen) en functieniveau (onderwijsgevend/onderwijsondersteunend personeel) en aanstellingsomvang (deeltijdfactor). Jaarlijks vinden rapportages over deze onderzoeken plaats (Zie bijvoorbeeld Projectgroep Verzuimcijfers Onderwijs, 1998). De primaire bestanden kunnen niet ter beschikking worden gesteld aan derden voor onderzoek.

Het Economisch Instituut voor de Bouwnijverheid (EIB) beschikt over informatie over het ziekteverzuim op grond van populatiegegevens van werknemers in de bouwnijverheid. De informatie betreft het ziekteverzuimpercentage, ziekteverzuimfrequentie, de gemiddelde duur van het ziekteverzuim en de duur van het verzuim uitgesplitst naar kort, middellang en langdurige verzuim. Al de verzuimcijfers zijn inclusief zwangerschaps- en bevallingsverlof. De verzuimcijfers kunnen in verband gebracht worden met persoonskenmerken als leeftijd, geslacht en aantal dienstjaren, bedrijfskenmerken als bedrijfsgrootte en bedrijfssector en met kenmerken van de arbeid als het beroep. Voor het laatste kenmerk wordt een eigen beroepsindeling gebruikt. In het reguliere bestand zijn gegevens over bedrijfsongevallen en de oorzaken van het ziekteverzuim niet beschikbaar. Deze worden onderzocht in steekproefonderzoek dat incidenteel plaatsvindt. Het EIB publiceert jaarlijks statistische gegevens over het verzuim in de bouw. Verder verzorgen zij in opdracht van de stichting Arbouw rapportages over specifieke vragen. Bestanden worden niet aan derden ter beschikking gesteld voor onderzoek.

De BGZ Wegvervoer zet momenteel in samenwerking met enkele arbodiensten een registratie van het ziekteverzuim op over alle werknemers in het wegvervoer. Op grond van het in kaart brengen van de verzuim- en hersteldatum van elk ziektegeval

en de gegevens over het personeelsbestand van elk bedrijf wil de BGZ Wegvervoer binnenkort beschikken over het ziekteverzuimpercentage inclusief en exclusief zwangerschaps- en bevallingsverlof, ziekteverzuimfrequentie, gemiddelde ziekte duur en de duurklassen van het verzuim. Daarnaast wil de BGZ Wegvervoer inzicht hebben in de diagnoses van het verzuim en de contacten tijdens het ziektegeval met de werkgever en bedrijfsarts. De intentie is om de ziekteverzuimgegevens uit te kunnen splitsen naar kenmerken van de werknemer als leeftijd, geslacht, woonplaats, aantal dienstjaren en het arbeidsverleden sinds 1990. Daarnaast wil men de gegevens in verband kunnen brengen kenmerken van het bedrijf als bedrijfsgrootte, organisatorisch verband, aansluiting bij de werkgeversorganisatie, uvi, arbodienst, samenstelling van het pakket van de arbodienst en al dan niet verzekering van loondoorbetaling. Wat kenmerken van de arbeid van de werknemers betreft wil de BGZ Wegvervoer het verzuim in verband kunnen brengen met het leidinggevend niveau van de werknemer en indicaties over de arbeidsinhoud en de fysieke arbeidsomstandigheden. Verder zal het type personeel: rijdend, loods- en technisch personeel en administratief personeel, de wekelijkse arbeidsduur, de werktijden en het type flexibel contract in beeld worden gebracht. De BGZ Wegvervoer weet niet in hoeverre de gebruikte definities van de onderzochte kenmerken zullen aansluiten bij de Standaard voor verzuimregistratie. De BGZ Wegvervoer is bereid om de ziekteverzuimgegevens beschikbaar te stellen aan derden in de vorm van publicaties. De mate waarin BGZ Wegvervoer bereid is om de ziekteverzuimgegevens aan derden beschikbaar te stellen ten behoeve van onderzoek op primaire databestanden is afhankelijk van de mate waarin zij daar ook zelf belang bij hebben.

Het Instituut voor Arbeidsvraagstukken (IVA) te Tilburg beschikt naast de gegevens op basis van het SZW-werkgeverspanel over verzuimgegevens over het verzuim in het onderwijs namelijk over het hbo, primair onderwijs en speciaal onderwijs. Deze gegevens zijn het laatst verzameld in 1995/1996 door middel van een steekproef.

Vernet, een particulier onderzoeksbureau te Amsterdam, registreert het verzuim van ongeveer de helft van het totaal aantal verzorgingsinstellingen in Nederland (Pool & Tessel, 1998). De volgende gegevens worden door middel van een peilstation verzameld: ziekteverzuimpercentage, verzuimfrequentie en duurklassen. Dit alles wordt uitgesplitst naar grootte van het bedrijf/instelling, regio, afdeling en beroep (volgens de CAO als dit gegeven in het personeelsinformatiesysteem is opgenomen), leeftijd, geslacht en deeltijdfactor. Ook kunnen de kosten van het verzuim worden berekend aan de hand van het brutoloon. Deze gegevens worden op brancheniveau en per instelling gerapporteerd door middel van zogenaamde retourinformatie. Deze retourinformatie kan in de vorm van maand- kwartaal en jaaroverzichten van verzuim en met betrekking tot het risico per werknemer door middel van individuele signaeringslijsten voor de werkgever. Het totaal van het bedrijf en van de bedrijfstak kan worden uitgesplitst naar duurklassen, geslacht, leeftijd. Daarnaast biedt de retourinformatie inzicht in de ziekmeldingen en indicaties voor instroom en kosten WAO. Organisaties kunnen deelnemen als zij over een pc met modem beschikken waardoor de gegevens elektronisch kunnen worden uitgewisseld. Als de organisaties over een personeelsinformatiesysteem beschikken dan worden de basisgegevens (datum ziekten herstelmeldingen en achtergrondgegevens) daaruit verkregen en door middel van een koppelstuk ingelezen. De retourinformatie wordt op dezelfde wijze weer terug gestuurd. Instellingen die niet over een pi-systeem beschikken kunnen een mini-PI-

systeem krijgen om zelf een personeelsbestand met verzuimgegevens op te bouwen. Het peilstation maakt geen gebruik van naam of sofinummer, werknemers zijn dus anoniem. Om retourinformatie terug te krijgen dienen de werkgevers te betalen (voor informatie per kwartaal: 1 euro per werknemer met een maximum van 250 euro en een minimum van 25 euro). Het peilstation gaat niet uit van het berekende verzuim in de PI-systemen, maar berekent de verzuimmaten zelf volgens de standaard voor ziekteverzuim. Hierdoor is vergelijking tussen de bedrijven en met het branchecijfer mogelijk.

Het Peilstation Ziekteverzuim stelt betrouwbare verzuimgegevens te leveren omdat er ten aanzien van de tellergegevens geen onder- en bovenregistratie plaats vindt en de noemergegevens betrouwbaar zijn. De noemer is volgens hen betrouwbaar omdat deze is gebaseerd op de gegevens van de salarisadministratie (wordt goed bijgehouden in verband met de salarisuitkering) en de teller omdat de werkgever zelf betaald om inzicht te hebben in het eigen ziekteverzuim ten opzichte van de bedrijfstak en andere bedrijven. Bovendien wordt in de branche waar nu de gegevens worden verzameld (verzorgingstehuizen) het aantal ziektedagen op de salarisstrook vermeld zodat als bijvoorbeeld de hersteldmelding niet is doorgegeven de werknemer dit kan zien en het kan laten corrigeren.

Slechts één uvi is geïnterviewd. Deze uvi Cadans geeft aan te beschikken over de ziekteverzuimgegevens van werknemers in loondienst in de sectoren Zorg & Welzijn, Detailhandel & Ambachten, Grootwinkelbedrijven en Schoonmaaksector die langer dan 13 weken ziek zijn en over het ziekteverzuim van die categorieën die onder het Vangnet Ziektewet vallen (uitzendkrachten, oproepkrachten, zwangeren, ex-WAO'ers etc.).

Alle door ons geïnterviewde arbodiensten zeggen gegevens te hebben over de bij hen aangesloten bedrijven en de werkenden en werknemers bij deze bedrijven. Een enkele dienst zegt expliciet dat zij alleen beschikken over de gegevens over de zieke werknemers (de teller), maar niet over het totale werknemersbestand (de noemer). Het verzuimpercentage, de verzuimfrequentie en het nulverzuim is dan niet te berekenen. Wel is het dan mogelijk inzicht te hebben in de gemiddelde verzuimduur en duurklassen van het verzuim, partieel verzuim, diagnose, geboden begeleiding, bedrijfsongeval en beroepsziekte e.d.

Uit het onderzoek van Van Deursen e.a. (1998) onder 53 arbodiensten blijkt dat slechts een deel daarvan de statistische informatie over ziekteverzuim, diagnoses van verzuim, redenen van verzuim, beroepsziekten en ongevallen betrouwbaar en volledig registreert. Dit maakt volgens deze onderzoekers duidelijk dat de arbodiensten nooit de plaats in zullen nemen van de bedrijfsverenigingen voor 1994, namelijk het bieden van een integrale verzuimregistratie van de werknemers in de marktsector. Wel is het mogelijk, aldus Van Deursen e.a., om gebruik te maken van de gegevens van de arbodiensten die een betrouwbare verzuimregistratie voeren. Via weging naar grootteklasse en bedrijfsactiviteit kunnen op basis hiervan dan landelijke cijfers berekend worden. Deze laatste gegevens moeten dan wel bekend zijn over het bedrijf bij de arbodienst. Ook deze onderzoekers signaleren dat het bekend is dat arbodiensten slechts bij uitzondering een complete en actuele registratie van werknemers onder contract voeren, waardoor alleen goed inzicht in de noemergegevens is te verkrijgen als de bedrijven jaarlijks het aantal personeelsleden en fte's aan de arbodienst opgeven.

Verder plaatsen ook enkele van de door ons ondervraagde arbodiensten vraagtekens bij de volledigheid van de ziekmeldingen door onderregistratie van het kort verzuim en van het partieel verzuim. Niet elke werkgever geeft het kortdurend verzuim door vanwege de administratieve last. Ook speelt de verwachting hierbij een rol dat het verzuim al over is voordat de werknemer opgeroepen dient te worden op het spreekuur van de bedrijfsarts en/of voordat de verzekering tot uitkering zal overgaan. Een extra reden voor de eventuele onderregistratie van kortverzuim door arbodiensten kan zijn dat sommige arbodiensten het tarief vaststellen aan de hand van het aantal meldingen. Hoe meer meldingen, hoe hoger de kosten van de arbodienst, waardoor een werkgever ook minder geneigd zal zijn om het kortdurend verzuim door te geven. Een geïnterviewde dacht zelfs dat de 2% verzuimdaling sinds de privatisering van de Ziektewet geheel een gevolg was van de onderregistratie van kortdurend verzuim.

3.3 Conclusie

De geïnterviewde instanties zeggen de volgende informatie beschikbaar te hebben over ziekteverzuimgegevens:

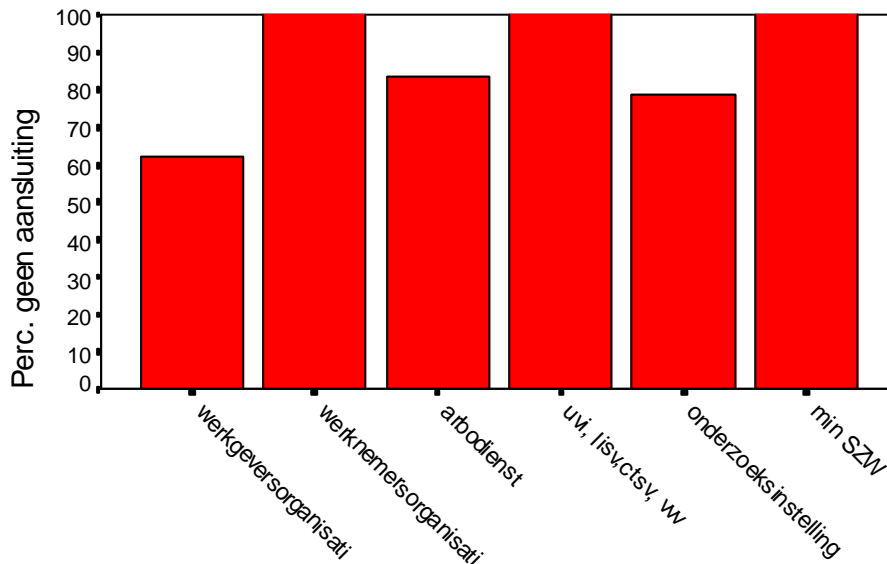
- Actuele landelijke gegevens op grond van representatieve steekproeven ten aanzien van het ziekteverzuim in particuliere bedrijven. Deze gegevens bieden inzicht in het niveau en de ontwikkeling van het ziekteverzuim en het verband met bedrijfskenmerken.
- Minder actuele landelijke gegevens op grond van populatiegegevens en steekproefgegevens over het ziekteverzuim bij de overheid. Deze gegevens gaan in op de hoogte van het verzuim en het verband met enkele persoonskenmerken als leeftijd en geslacht.
- Redelijk actuele landelijke gegevens op grond van representatieve steekproeven bij werknemers en overige werkenden. Deze gegevens beschrijven het verband tussen het ziekteverzuim met persoonskenmerken en kenmerken van de arbeid van de werknemer. De hoogte van het verzuim valt hier niet uit af te leiden.
- Landelijke gegevens over het ziekteverzuim van langdurig zieken (> 13 weken) en werknemers die onder het Vangnet Ziektewet vallen op grond van populatiegegevens.
- Branchegegevens op grond van representatieve steekproeven of populatiegegevens over het verzuim van werknemers in de volgende branches: onderwijs (primair, voortgezet onderwijs en speciaal voortgezet onderwijs), bouwnijverheid, intramurale gezondheidszorg, verzorgingsinstellingen en op termijn goederenvervoer over de weg.
- Branchegegevens op grond van niet representatieve steekproeven over het verzuim van werknemers bij bedrijven die zijn aangesloten bij een bepaalde arbodienst. De vraag is of deze gegevens volledig en betrouwbaar zijn.

4. Aansluiting tussen vraag naar en aanbod van ziekteverzuimgegevens

Aan de organisaties is gevraagd of hun behoeften aan verzuimgegevens aansluiten op de beschikbare gegevens over ziekteverzuim en achtergrondkenmerken. Tachtig procent van de ondervraagden vindt dat de statistische informatie over ziekteverzuim niet aansluit op de behoefte van hun organisatie aan ziekteverzuimgegevens. Figuur 7 laat zien welke partijen met name vinden dat er geen sprake is van aansluiting tussen de vraag naar en het aanbod van ziekteverzuimgegevens.

De vertegenwoordigers van de werknemersorganisaties en van het Lisv, CTSV, uvi Verbond van Verzekeraars en een verzekeringsmaatschappij en van het Ministerie van Sociale Zaken en Werkgelegenheid zijn alle van mening dat het aanbod van gegevens niet aansluit op hun vraag naar verzuimgegevens. Eén van de vier gesproken vertegenwoordigers van werkgeversorganisaties is wel van mening dat de beschikbare statistische verzuiminformatie tegemoet komt aan hun behoefte. Ook twee van de vertegenwoordigers van onderzoeksinstellingen gelieerd aan een branche-organisatie die zelf verzuimgegevens verzamelen vinden dat de verzuimgegevens voldoen aan hun behoeften daaraan.

Figuur 7 Aansluiting tussen vraag naar en aanbod van verzuimgegevens naar type organisatie

Van de zes gesprekspartners werkzaam voor een arbodienst is één van mening dat de gegevens wel aansluiten bij hun behoefte aan statistische verzuiminformatie. Evenals drie van de veertien geïnterviewde personen in dienst van een onderzoeksinstelling.

4.1 Witte vlekken

De organisaties missen met name de volgende gegevens:

- betrouwbare en volledige gegevens: ook over kortdurend verzuim

- uniforme gegevens op grond van dezelfde definities
- gegevens op grond van populatie-gegevens waardoor gedetailleerdere analyse naar bedrijfsgrootte, bedrijfssector, leeftijd, geslacht, diagnose e.d. mogelijk is
- referentiegegevens
- inzicht in kosten
- inzicht in oorzaken
- inzicht in diagnoses
- inzicht in ongevallen
- inzicht in de duur van het verzuim
- inzicht in verzuim naar leeftijd en geslacht
- inzicht in verzuim naar salarisniveau
- inzicht in verzuim naar beroep en functie
- inzicht in reïntegratie-inspanningen
- inzicht in de effecten van interventies in ziekteverzuim en in de kwaliteit van methodes en instrumenten
- inzicht in de wijze van werken van arbodiensten en hun instrumentarium
- inzicht in de ontwikkeling van cohorten 13e weeks zieken na 1e, 2e en 3e jaar.

Grotendeels worden hier uiteraard dezelfde kenmerken genoemd als eerder aangegeven bij de vraag naar welke statistische informatie over ziekteverzuim men behoefte aan heeft. Veel van deze kenmerken betreffen gegevens op werknemersniveau. Daarnaast worden enkele zaken hier genoemd die betrekking hebben op de voorwaarden waaraan de verzuiminformatie dient te voldoen zoals betrouwbaarheid en volledigheid en het gebruik van uniforme definities. Dit laatste is een probleem bij de gegevens die verzameld worden op bedrijfsniveau door het CBS en het SZW-werkgeverspanel. Een enkeling geeft aan naast deze aspecten ook gegevens te missen die betrekking hebben op de onderliggende processen die aan verzuim ten grondslag liggen. Hierdoor is nu bijvoorbeeld geen antwoord mogelijk op de vraag in hoeverre meer verzuimbeleidsactiviteiten leiden tot minder ziekteverzuim en een geringere instroom in de WAO.

4.2 Gevolgen van gemis voor organisatie

Bijna 60% van de ondervraagden vindt dat het gemis aan ziekteverzuimgegevens leidt tot nadelige gevolgen voor hun organisatie. Zij noemen een of meer van de volgende nadelige gevolgen:

- Minder mogelijk om optimaal beleid te ontwikkelen en doelgericht maatregelen te propageren.
- Advisering “minder sterk onderbouwd” dan had gekund.
- Commercieel nadeel bij de marketing van dienstverlening door arbodiensten.
- We zouden de bedrijfstak en anderen beter kunnen informeren bij aanwezigheid van betere gegevens.
- Aantal producten/diensten op het gebied van verzuimadvisering en verzuimonderzoek kunnen nu niet worden geleverd.
- Onvoldoende referentiegegevens zijn beschikbaar voor de risicoschatting van het verzuim (acturiele kant).
- Verwarring over de uiteenlopende verzuimpercentages afkomstig uit verschillende bronnen waardoor beleid niet goed is te evalueren.

- Politieke kritiek kan niet ontzenuwd worden en evaluatie van wetgeving is niet goed mogelijk.
- Dit leidt tot slechte planning van projecten en -opdrachten, omdat niet duidelijk is in welke bedrijfstak de problemen zitten.

Het gemis aan ziekteverzuimgegevens maakt duidelijk dat de organisaties minder goed in staat zijn de taken van hun organisatie op het gebied van arbo-en verzuimbeleid uit te voeren.

De organisaties kunnen voor een groot deel dit gemis niet opvangen. De helft van de ondervraagden geeft aan dit niet te kunnen en te roeien met de riemen die ze hebben. Men maakt in plaats daarvan gebruik van algemenere of gedateerdere gegevens dan wenselijk zou zijn.

Een kwart van de geïnterviewden probeert als nog door middel van ad hoc onderzoek gegevens boven tafel te krijgen. Dergelijk adhoc onderzoek varieert tussen zelf vragenlijsten afnemen bij een steekproef van werknemers tot het opvragen van gegevens bij en ook onderling ruilen van gegevens met vergelijkbare bedrijven en andere vestigingen van het bedrijf in Nederland/buitenland.

De overigen zoeken naar andere wegen om toch inzicht te krijgen in de gegevens. Zo probeert de geïnterviewde verzekeraar inzicht te krijgen in de verzuimgegevens door de werkgevers naar het verzuim in afgelopen drie jaren in hun bedrijf te vragen. Verder bouwt deze maatschappij zelf een bestand op over preventieve activiteiten en de relatie met ziekteverzuim. Daarnaast gebruikt ook deze verzekeraar historische gegevens van de uvi's over 1993/1994. Deze verzekeringsmaatschappij behandelt de ziekteverzuimverzekeringen steeds meer als reisverzekeringen: waarbij de vraag is welke premie moet worden gevraagd om in verhouding te staan tot de uitkeringen (loonschade). De loonschade is loongerelateerd en daarom moet de loonsom bekend zijn. Verzuim zelf is daarom voor deze maatschappij niet meer interessant. Wel is van belang het inzicht in het verband tussen de loonschade en de samenstelling van de populatie. Tenslotte keert de verzekeraar alleen voorlopige uitkeringen uit die pas na 1 jaar na controle overgaan in definitieve uitkeringen. Controle vindt plaats door vergelijking met de brongegevens over betreffende werkgever (over de grootte en samenstelling van het personeelsbestand) en met gegevens over het langdurig verzuim die bekend zijn bij de uvi en eventueel door de complete verzuimregistratie van de werkgever (deze moet men altijd kunnen overleggen) na te gaan.

4.3 Voorwaarden voor ziekteverzuiminformatie

Aan de geïnterviewde personen zijn een aantal voorwaarden voorgelegd met de vraag of deze voorwaarden voor hun organisatie van toepassing zijn waaraan informatie over ziekteverzuim dient te voldoen. Figuur 8 geeft aan welk percentage van de ondervraagden zegt dat verschillende voorwaarden van belang zijn. Alle informanten zijn van mening dat de informatie tot stand dient te zijn gekomen op grond van een betrouwbare registratie en dat het gebruik van informatie geen inbreuk mag doen op het recht van de eerbiedig van de persoonlijke levensfeer in overeenstemming met de Wet Persoonsregistraties (Van den Heuvel, 1998). De vraag is of deze laatste voorwaarde in strijd is met de behoefte de achtergrond van het verzuim en WAO in kaart te brengen. Hiervoor is het namelijk noodzakelijk dat gegevens beschikbaar zijn over individuele kenmerken van de verzuimers. Dit zou wellicht kunnen botsen met

het recht van werknemers op de eerbiediging van de persoonlijke levenssfeer (Rommelse, 1995).

Uit het lage percentage onder de geïnterviewden (50%) dat vindt dat de informatie beschikbaar moet zijn op individueel niveau blijkt dat men dit dilemma herkent. Overigens bleek uit de behoefte aan gegevens over de werknemer en kenmerken van de arbeid van de werknemer (zie paragraaf 2.1.2) dat bijvoorbeeld ruim 80% van de informanten informatie over leeftijd en geslacht noodzakelijk vindt. Kennelijk wil een aantal geïnterviewden wel de gegevens over individuele kenmerken zoals leeftijd en geslacht zonder dat de gegevens op individueel niveau beschikbaar zijn. Men associeert wellicht het gegeven dat informatie op individueel niveau beschikbaar is met gegevens die tot individuele personen herleidbaar en het niet kunnen garanderen van anonimiteit van de werknemers. Dit hoeft uiteraard niet noodzakelijk het geval te zijn als gegevens op werknemersniveau worden verzameld.

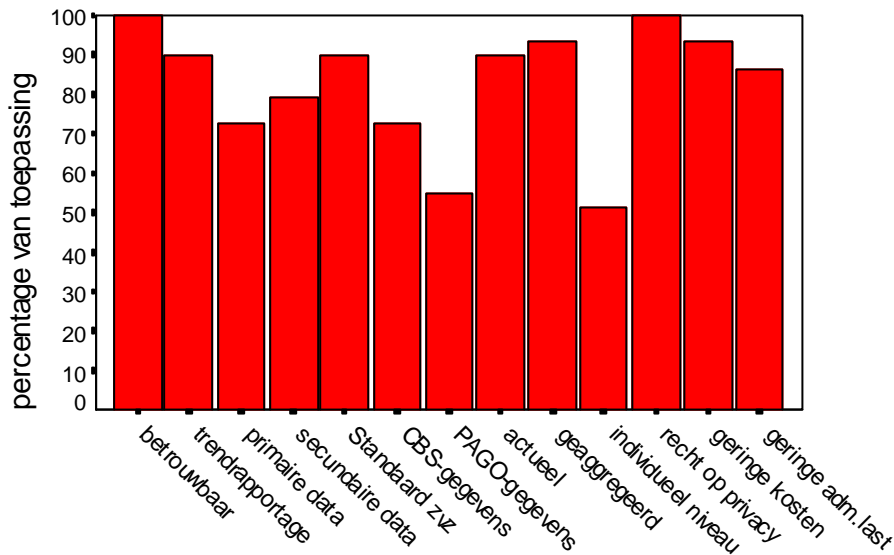
Een belangrijk onderscheid is of de werknemersgegevens tot een persoon te herleiden zijn of niet. In het eerste geval spreekt men over persoonsgegevens. Dit zijn dus gegevens waar 'identificerende' kenmerken aan zijn gekoppeld, bijvoorbeeld Naam, Adres, Woonplaatsgegevens of een Sofi-nummer. Het wetsvoorstel dat nu in de Tweede Kamer wordt behandeld over de Wet Bescherming Persoonsgegevens is daar duidelijk over. De Wet Bescherming Persoonsgegevens is een uitbreiding van de huidige Wet Persoonsregistraties en vormt de implementatie van de EU-richtlijn Bescherming persoonsgegevens. Dit wetsvoorstel biedt normen voor de verwerking van persoonsgegevens.

Als de gegevens niet tot een persoon te herleiden zijn, is er geen sprake van persoonsgegevens. De Wet persoonsregistraties (WPR) is dan niet van toepassing. Voor het in kaart brengen van achtergrondkenmerken op individueel niveau van verzuimgevallen kunnen de gegevens 'onthoofd' - dat wil zeggen geanonimiseerd, zonder de identificerende kenmerken - worden verstrekt. Als dit het geval is, is er dus geen probleem en wordt de persoonlijke levenssfeer van de werknemers niet aangetast.

In het geval dat persoonskenmerken wel nodig zijn voor de verzameling van de verzuimgegevens, bijvoorbeeld in het kader van longitudinaal onderzoek, dan moet worden getoetst of de persoonlijke levenssfeer van de geregistreerden niet onevenredig wordt geschaad (art. 11, lid 2 WPR). Art 11, lid 2 luidt als volgt: "Ten behoeve van wetenschappelijk onderzoek of statistiek (...) kunnen desgevraagd gegevens aan een derde worden verstrekt voor zover de persoonlijke levenssfeer van de geregistreerden daardoor niet onevenredig wordt geschaad." De resultaten van het wetenschappelijk onderzoek of statistiek mogen in ieder geval niet tot individuele personen herleidbaar zijn.

Dit betekent dat bedrijven en arbodiensten vrij zijn om gegevens op werknemersniveau te verstrekken, mits zij er voor zorg dragen dat deze gegevens geanonimiseerd zijn en niet tot een persoon te herleiden zijn. Is het bijvoorbeeld wenselijk dat personen in de tijd worden gevolgd en de gegevens dus niet anoniem kunnen worden verzameld, dan zou een identificatienummer kunnen worden toegekend, waarbij alleen de werkgever of arbodienst de koppeling naar een persoon kan maken.

Figuur 8 Voorwaarden voor ziekteverzuiminformatie

Daarnaast achten bijna alle informanten (93%) het van belang dat de informatie beschikbaar is op 'geaggregeerd niveau', dus in de vorm van landelijke cijfers, cijfers per bedrijfstak, bedrijfsklasse of risicogroep en dat de gegevens tegen geringe kosten beschikbaar zijn.

Eveneens vindt vrijwel iedereen (90%) dat de informatie toegankelijk moet zijn door middel van periodieke trendrapportages, actueel dient te zijn, dat wil zeggen binnen drie maanden na de verslagperiode beschikbaar is en uitwisselbaar moet zijn door uit te gaan van compatibele definities met de Standaard voor Verzuimregistratie (Projectgroep uniformering verzuimgrootheden, 1996). Deze Standaard is tot stand gekomen in samenspraak met vertegenwoordigers van arbodiensten en bedrijfsartsen, uvi's, particuliere verzekeraars, automatiseerders, sociale partners en overheden. Het gebruik van deze Standaard voor een bepaalde berekeningswijze van het verzuim maakt dat ziekteverzuimcijfers uit verschillende bronnen met elkaar kunnen worden vergeleken.

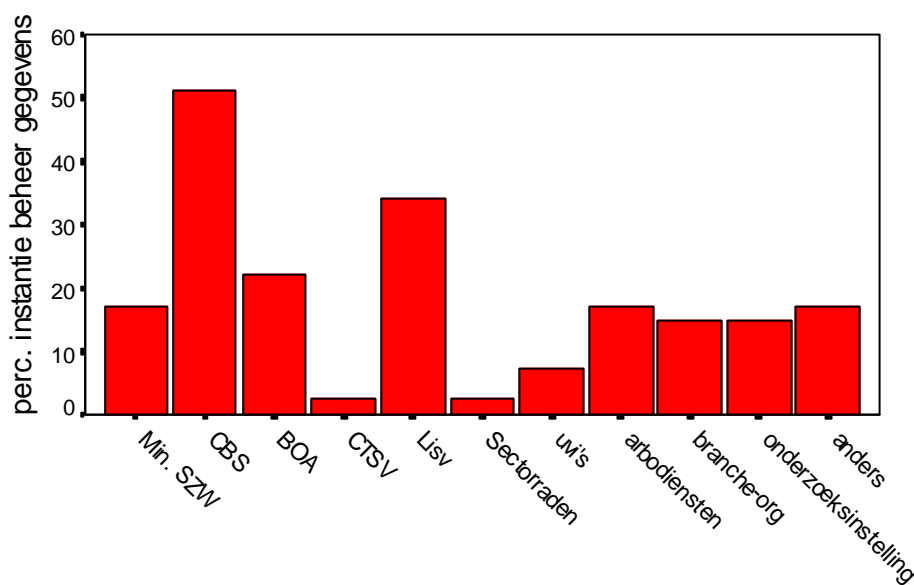
Zes van de zeven geënquêteerden menen dat de informatie niet mag leiden tot een grotere administratieve last voor bedrijven en instellingen. Driekwart van de ondervraagden vindt dat daarnaast de informatie in de vorm van een documentatiecentrum van secundaire data en in de vorm van primaire databestanden beschikbaar moet zijn en dat de informatie uitwisselbaar dient te zijn met CBS-gegevens. Iets meer dan de helft vindt ook dat de informatie uitwisselbaar moet zijn met PAGO-gegevens door van dezelfde definities uit te gaan.

4.4 Beheer en kosten van verzameling ziekteverzuiminformatie

Aan de gesprekspartners is ook gevraagd welke instantie(s) volgens hun organisatie de ziekteverzuimgegevens dient op te vragen, te beheren en te publiceren. De meningen blijken hierover sterk verdeeld te zijn. Een krappe meerderheid is van mening dat het CBS deze taak (ook) op zich dient te nemen. Ook ziet een derde een taak hiervoor weggelegd voor het Lisv. Voor de overige instanties spreekt minder dan een kwart van de informanten zich uit dat deze de ziekteverzuimgegevens moeten opvra-

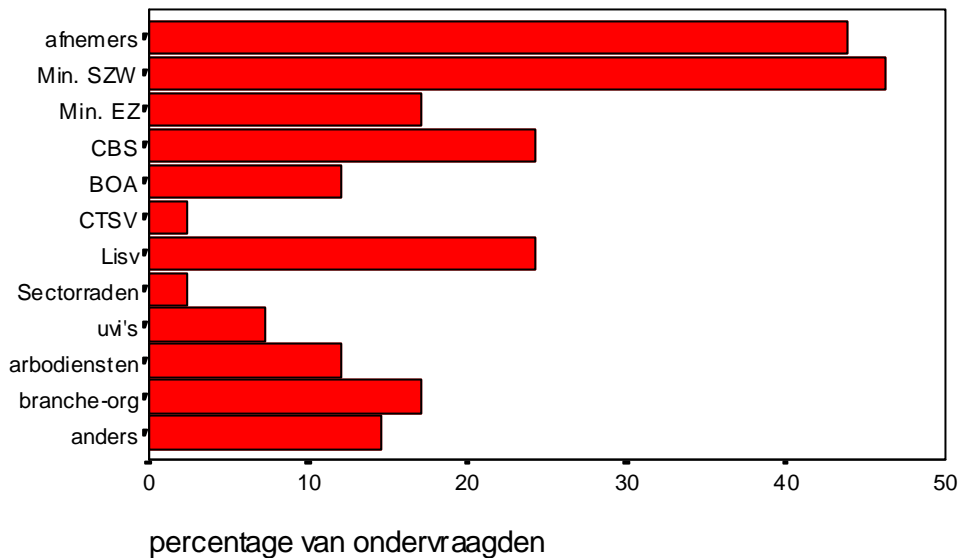
gen, beheren en publiceren. Andere instanties die nog worden genoemd zijn de verzekeraars, de onderzoeksinstellingen die gelieerd zijn aan een werkgeversorganisatie zoals het EIB en het Vervangingsfonds en een apart in het leven te roepen stichting voor dit doel. Meerdere informanten noemen trouwens meer dan een instantie die deze beheerstaak op zich dient te nemen. Overigens zijn sommige informanten van mening dat deze taken niet noodzakelijk door dezelfde instantie hoeven worden uitgevoerd. Bijvoorbeeld een particuliere onderzoeksinstelling verzamelt de gegevens, maar het Ministerie van Sociale Zaken en Werkgelegenheid beheert en publiceert de verzuiminformatie.

Figuur 9 Instanties die ziekteverzuiminformatie dienen te beheren

Verder is aan de informanten de vraag voorgelegd wie de kosten van het opvragen, beheren en publiceren op zich dient te nemen. Figuur 10 laat zien wie in de ogen van de geïnterviewden de kosten hiervan dient te betalen. Voor geen van de instanties is een meerderheid te vinden die van mening is dat deze instantie moet bijdragen aan de kosten van het opvragen, beheren en publiceren van de verzuimgegevens. De meesten (48%) vindt dat het Ministerie van Sociale Zaken en Werkgelegenheid deze kosten (mede) op zich moet nemen. Ook vindt bijna de helft dat de afnemers van deze informatie zoals werkgevers de kosten moeten betalen. Een kwart wijst het CBS en het Lisv aan als instanties die de kosten van de verzuiminformatie zouden moeten betalen. Daarnaast worden nog enige andere instanties genoemd zoals verzekeraars of de werkgevers in een bepaalde bedrijfstak.

Figuur 10 Instanties die kosten van verzuiminformatie dienen te betalen

4.5 Mogelijkheden om vraag en aanbod op elkaar aan te sluiten

De geïnterviewden doen vele suggesties naar aanleiding van de vraag hoe het aanbod van verzuimgegevens aan kan worden gesloten op de vraag naar ziekteverzuimgegevens. In het algemeen stelt men voor om het aanbod van statistische verzuiminformatie te verbeteren door het verzuim op werknemersniveau in beeld te brengen. Deze verbeteringen zijn grofweg te onderscheiden op twee dimensies. De eerste dimensie betreft het bevragen van de populatie of het onderzoeken door middel van steekproefonderzoek. De tweede dimensie heeft betrekking op het kanaal via welke de gegevens worden opgevraagd: de werkgever/het administratiekantoor of de arbodienst. Deze mogelijkheden zullen nu achtereenvolgens worden besproken.

4.5.1 Populatie-gegevens verkrijgen via de werkgever

Populatie-gegevens via de werkgever verzamelen noemen velen alleen een vruchtbare methode indien de gegevens op grond van de brongegevens uit het personeelsinformatiesysteem worden afgetapt door bijvoorbeeld elektronische data-input. Het is relatief makkelijk om uit de personeelsinformatiesystemen een groot deel van de gegevens op gestandaardiseerde wijze af te tappen. Met brongegevens wordt dan bedoeld de data van de ziek- en herstelmeldingen en achtergrondgegevens zoals leeftijd, geslacht, beroep etc. Een enkele informant stelt zelfs voor om het verzuim op sofinummer te registreren en per sectorraad te rapporteren (net als bij de WAO). Schriftelijk of telefonisch de werkgevers interviewen over hun verzuimcijfers op bedrijfsniveau vindt men geen alternatief. Dit leidt tot onbetrouwbare en onvergelykbare gegevens omdat de verschillende personeelsinformatiesystemen geen uniforme definitie hanteren van de verzuimmaten.

De werkgever kan echter geen informatie aanleveren over de diagnose of reden van het verzuim. De arbodiensten zouden deze informatie over diagnose/oorzaak aan kunnen vullen door hun diagnosecodes te koppelen aan het identificatienummer van de langdurig zieken. Dit is vooral interessant voor de arbodiensten zelf. Deze infor-

matie kan niet op werknemersniveau naar de werkgever worden teruggekoppeld in verband met het medisch geheim.

Wil een dergelijk systeem werken dan zijn belangrijke voorwaarden dat alle werkgevers c.q. hun administratiekantoren over een personeelsinformatiesysteem en een computer met modem beschikken en dat werkgevers en automatiseerders gedisciplineerd muteren en de juiste velden omschrijven in de systemen die verplicht gemuteerd moeten worden (zoals bijvoorbeeld beroep). Sommige loonadministratiekantoren hebben een betrouwbaar beeld van het ziekteverzuim van de werknemers in dienst van de bij hen aangesloten bedrijven en instellingen. Zo haalt het Nzi en de Stichting Vervangingsfonds en Bedrijfsgezondheidszorg Onderwijs verzuimgegevens uit de verzuimregistratie in het salarissysteem door de loonadministratiekantoren. Dit geldt echter lang niet voor alle loonadministratiekantoren. Vooral de loonadministratiekantoren die werkzaam zijn voor bedrijven waar het ziekteverzuim niet volledig wordt doorbetaald hebben een betrouwbaar inzicht omdat de verzuimgegevens dan nodig zijn om het juiste salaris over te maken.

Een centraal beheerde databank zou de verzuimgegevens die verkregen worden via de werkgever moeten beheren. Van belang noemen enkele informanten dat deze databank niet door een marktpartij worden beheerd, maar door een overheidsinstantie als het CBS of door een paritair samengesteld bestuur van werkgevers en werknemers.

Bedrijven zouden aldus enkele informanten verplicht moeten worden om deze gegevens te leveren. Er dienen in hun ogen wettelijke kaders te komen voor een goede ziekteverzuimregistratie, zowel bij de overheid als het bedrijfsleven (incl. de gepremieerde en de gesubsidieerde sector). De kaders voor bijvoorbeeld de ziekteverzuimregistratie bij de overheid zijn nu te vrijblijvend en zouden betrekking moeten hebben op een bepaalde inspanningsverplichting om cijfers te leveren en sanctionering indien men in gebreke blijft.

De informanten die deze werkwijze voorstellen erkennen dat het doorgeven van ziekmeldingen aan een nationale verzuimbank de administratieve last voor de werkgevers zal vergroten. Vooral bij kort verzuim (< 7 dagen verzuim) zijn de kosten van ziekmelden voor de werkgever groter dan de baten. Daarom is dit nu zo onbetrouwbaar in kaart te brengen. Toch is het voor de betrouwbaarheid van belang dat zieken hersteldmelden binnen 48 uur gebeurt. Enkele personen wijzen er op dat er daarom naar gestreefd moet worden om een centrale databank in te stellen die ten behoeve van meerdere afnemers het verzuim van de werknemers en de samenstelling van het personeelsbestand bij werkgevers registreert. Op dit moment willen de volgende instanties een of meer van deze gegevens weten: Arbodienst, uvi's, verzekeraars, Belastingdienst, CBS, Kamer van Koophandel e.d. Lang niet iedere instantie hoeft hiervan dagelijks (per verzuim- en hersteldmelding) op de hoogte worden gebracht. De meeste hoeven slechts een keer per maand, kwartaal of zelfs jaar geïnformeerd te worden.

De vraag is uiteraard hoe haalbaar het opzetten van een dergelijke nationale verzuimbank is. De afgelopen jaren zijn er enkele pogingen ondernomen om iets dergelijks op te zetten. In 1997 hebben NIA TNO en GAK Diensten geprobeerd met behulp van VIA Prisma verzuimgegevens op werknemersniveau te verzamelen voor verzekeraars en arbodiensten. Via Prisma, een kanaal van het GAK, is een voorbeeld van een systeem dat gebruikt zou kunnen worden om een melding te doen die overal naar toe gaat. Via Prisma wordt nu gebruikt om loongegevens en gegevens over het dienstverband door te geven. Thans gaat dit veelal via administratiekantoren

in opdracht van de werkgever. Deze poging tot het opzetten van een nationale verzuimbank is gestrand. Het initiatief werd als niet onafhankelijk genoeg gezien van het GAK. De arbodiensten wilden daar alleen tegen betaling aan mee werken.

In het voorjaar van 1998 heeft Olde Heuvelt & Visser een onderzoek verricht voor GAP-Gemini (insurance social security) naar de behoefte van verzekeraars naar een nationale verzuimbank. Ook dit bleek niet haalbaar te zijn. De verzekeraars hadden destijds (nog) geen interesse.

Begin 1999 lijkt de interesse voor een nationale verzuimdatabank weer toe te nemen. In een bijeenkomst van enkele verzekeraars, werkgeversvertegenwoordigers, arbodiensten, uvi's en advies- en onderzoeksinstellingen is het onderwerp bijvoorbeeld weer aan de orde geweest. Weliswaar was daar de conclusie dat zij zelf geen behoefte hadden om een nationale verzuimbank te financieren, maar dat het wel wenselijk zou zijn als de overheid dat deed.

4.5.2 Populatie-gegevens verkrijgen via de arbodienst

Willen de gegevens die verkregen worden via de arbodienst, inzicht bieden in het ziekteverzuim dan dient het ziekteverzuim op een uniforme wijze geregistreerd te worden door de arbodiensten. Dit is vaak niet het geval. Bovendien dient de informatie van de arbodiensten op bedrijfs- en/of werknemersniveau te betrokken te worden. Geaggregeerde gegevens per arbodienst zijn niet informatief omdat de arbodiensten steeds meer versnipperde populaties qua branche bedienen. Arbodiensten hebben daarom ook zelf steeds meer behoefte aan kennis van andere arbodiensten over het verzuim in andere bedrijven en branches.

Het voordeel van het betrekken van de informatie via de arbodienst is dat de werkgevers daar niet mee lastig worden gevallen. Verder is een voordeel dat de arbodiensten de informatie over de diagnose e.d. aan de verzuimgegevens kunnen koppelen in tegenstelling tot de werkgever. Een nadeel van het verkrijgen van de verzuimgegevens via de arbodienst is dat er sprake is van onderregistratie van kortdurend verzuim. Bovendien ontberen veel arbodiensten de gegevens over de totale omvang en samenstelling van het personeelsbestand. Arbodiensten dienen daarom wel over de brongegevens ten aanzien van de omvang en samenstelling van het personeel van de werkgever te beschikken. Dit kunnen arbodiensten doen door loonstaatgegevens bij de werkgevers op te vragen of door de gegevens van de uvi's over het personeelsbestand aan hun verzuimgegevens te koppelen.

Het is echter de vraag of arbodiensten bereid zijn om mee te werken. De arbodiensten willen aldus enkele geïnterviewden voor hun dienstverlening betaald worden. En de vraag is of daar financiële middelen voor zijn. Verder menen enkele informanten dat pas na een nog te verwachten sanering van de arbodiensten het mogelijk zal zijn om gegevens te krijgen via de arbodiensten. In verband met concurrentieoverwegingen geven ze nu geen inzicht in hun databestanden over ziekteverzuim.

Toch worden nu enige initiatieven volgens deze weg onderzocht op hun haalbaarheid. In overleg en samenwerking met arbodiensten onderzoekt het Verbond van Verzekeraars thans of het mogelijk is een eigen verzuimstatistiek op te zetten. Hierover wordt met de BOA overleg gevoerd. Er wordt onder andere gepraat over een format/standaardset ten behoeve van een systematische rapportage. Daar moet eerst overeenstemming komen. Van belang is dat de gegevensstroom moet worden gestroomlijnd.

Ook ten aanzien van de informatie over langdurig verzuim worden op dit moment alternatieven voorgesteld om via de arbodiensten informatie te verzamelen: Het GAK

stelt in dit kader een alternatieve manier van monitoring van de arbodiensten voor waarbij de arbodiensten niet gevolgd worden aan de hand van de datum prognose herstel bij 13 weken arbeidsongeschiktheid, maar op grond van gestandaardiseerde (gecorrigeerd voor samenstelling personeelsbestand) WAO-instroom, aantal 13e-weeksgevallen, uitstroomprofiel van 13e-weeksgevallen waardoor meer output/resultaatgerichte monitoring mogelijk is.

Tevens laat de BOA (Branche Organisatie Arbodiensten) momenteel de mogelijkheid onderzoeken om een databank te ontwikkelen. De SBK (Stichting Kwaliteitsbevordering Arbodiensten) voert een onderzoek uit naar de mate waarin een gezamenlijke databank van de arbodiensten haalbaar is over de gegevens die verkregen worden uit individuele contacten met werknemers. Deze gegevens hebben dus geen betrekking op het ziekteverzuim van alle werknemers, maar betreffen de gezondheid van de werknemers die contact hebben gehad met de arbodienst (spreekuur, PAGO, medische keuringen).

Uit het onderzoek van Van Deursen e.a. (1998) in opdracht van het Ministerie van Sociale Zaken en Werkgelegenheid blijkt echter wat statistische informatie over ziekteverzuim betreft dat de gegevens van alle arbodiensten onvoldoende betrouwbaar en volledig zijn om voor de gehele populatie van werknemers, gegevens te leveren over ziekteverzuim, diagnoses van verzuim, redenen van verzuim, beroepsziekten en ongevallen betrouwbaar en volledig registreert. Integrale verzuimregistratie van de werknemers in de marktsector kunnen de arbodiensten daarom niet verzorgen.

Wel zou gebruik kunnen worden gemaakt van de populatiegegevens over het langdurig verzuim van werknemers in loondienst die de arbodiensten namens de werkgever doorgeven aan de uvi's. Voorwaarde hiervoor is dat het Lisv over deze gegevens regelmatig publiceert en de primaire bestanden onthoofd van de identificerende kenmerken beschikbaar stelt voor onderzoek. Deze verzuimregistratie wordt nog interessanter als het 'poortwachtersmodel' van het Lisv dat de relatie regelt tussen arbodienst en uvi zou worden bijgesteld. Recent hebben de staatssecretaris van Sociale Zaken en Werkgelegenheid en betrokkenen voorgesteld dat arbodiensten namens de werkgever wettelijk worden verplicht het verzuim te melden van werknemers die zes weken ziek zijn in plaats van pas bij 13 weken zoals nu het geval is.

4.5.3 Steekproef-gegevens verkrijgen via de werkgever

Verschillende respondenten stellen voor om een landelijke representatieve steekproef van werkgevers te trekken en bij deze werkgevers gegevens te verzamelen op werknemersniveau door bijvoorbeeld het aftappen van het personeelsinformatiesysteem. Thans worden door middel van twee steekproefonderzoeken gegevens verzameld over het ziekteverzuim van particuliere bedrijven. De daar opgevraagde verzuimpercentages zijn echter niet altijd op een uniforme wijze berekend. Zowel het CBS als het SZW-werkgeverspanel gaan uit van de verzuimgegevens zoals berekend door de werkgever. Verder geven deze onderzoeken geen inzicht in de relatie met persoonskenmerken zoals leeftijd, geslacht, deeltijd, beroep en diagnose. Deze onderzoeken van CBS en het SZW-werkgeverspanel zouden echter uitgebreid kunnen worden door van de bedrijven en instellingen die deel uitmaken van de steekproef gegevens te verzamelen op werknemersniveau. Hiervoor kan bijvoorbeeld gebruik gemaakt worden van geëdificeerde dataverzameling (elektronische data input) zoals bijvoorbeeld de werkwijze is van het CBS en het onderzoeksbureau Vernet. De uit-

breiding van het steekproefonderzoek onder particuliere bedrijven naar het vergaren van gegevens op werknemersniveau biedt het voordeel dat tegelijkertijd representatieve informatie beschikbaar komt over bedrijven en instellingen en over werknemers in Nederland. Als ook informatie gewenst is over de oorzaken en redenen van verzuim, de diagnose, beroepsziekte/ongeval dan kan de werkgever hierin niet voorzien. Deze gegevens dienen dan gekoppeld te worden met de gegevens van de arbodiensten hierover.

Een andere manier om steekproefgegevens te verzamelen over het ziekteverzuim via de werkgever is door het opzetten van een ziekteverzuim-informatiesysteem voor bedrijven die op vrijwillige basis en tegen betaling van kosten deelnemen. Indertijd verzamelden NIPG/TNO en het NIA op deze wijze gegevens. De NIPG/TNO-statistiek bevatte alleen gegevens op bedrijfsniveau met enkele uitsplitsingen naar persoonskenmerken. In tegenstelling tot het Ziekteverzuim-Informatiesysteem (ZVIS) van het NIA dat wel gegevens verzamelde op individueel niveau. Het ZVIS registreerde standaard vrij veel persoonskenmerken, naast bedrijfskenmerken zoals grootte, regio en SBI-categorie. De bedrijven kregen periodiek een reeks tabellen over het verzuim teruggekoppeld (Veerman e.a., 1992). Thans is de werkwijze van het onderzoeksbureau Vernet vergelijkbaar met het voormalig ZVIS. Een belangrijke verbetering in de werkwijze van Vernet is echter dat zij door middel van een koppelstuk eenmaal per maand of kwartaal, afhankelijk van de behoefte van de werkgever, alle gegevens op individueel niveau elektronisch uit het personeelsinformatiesysteem kunnen aftappen. Hierdoor wordt de administratieve last voor de werkgevers aanzienlijk teruggebracht. Ook het CBS verzamelt al op deze wijze informatie over werknemers. Weliswaar niet over het ziekteverzuim, maar over de lonen in het kader van de Enquête Werkgelegenheid. Deze dataverzameling is volledig geëdificeerd (aangeleverd op werknemersniveau). Verder worden voor de Enquête Werkgelegenheid ook gegevens verzameld over enkele achtergrondkenmerken als leeftijd, geslacht, leidinggevend of niet en functieniveau. De vraag is echter bij deze wijze van dataverzameling wat gedaan moet worden met kleine organisaties die niet over een personeelsinformatiesysteem en computer met modem beschikken. Het onderzoeksbureau Vernet bijvoorbeeld biedt deze kleine werkgevers een mini-personeelsinformatiesysteem aan om de gegevens te registreren, maar ze dienen wel zelf een computer met modem te bezitten.

Een nadeel van het vergaren van informatie via werkgevers tegen betaling van de kosten is dat het moeilijker is om landelijke representativiteit te verkrijgen. Zowel de voormalige systemen van NIPG/TNO en het NIA waren, als het huidige peilstation van Vernet is niet landelijk representatief.

Tenslotte kan gezocht worden naar wegen om meer informatie beschikbaar te krijgen, zonder dat dit extra lasten voor bedrijven en instellingen meebrengt. Kansrijk in dit verband lijkt een integratie van verschillende statistische bronnen van het CBS die verzameld zijn onder werkgevers en werknemers: kwartaalonderzoek ziekteverzuim particuliere bedrijven/ Enquête Beroepsbevolking/ Permanent Onderzoek Leefsituatie/ Verzuimstatistiek Overheid. Op jaarbasis ontstaat dan een flink pakket aan informatie. Uitgezocht zal moeten worden in hoeverre dit pakket aan informatie tegemoet komt aan de vraag naar ziekteverzuimgegevens van de partijen in de tweedelijns arbo-infrastructuur.

4.5.4 Steekproef-gegevens verkrijgen via de arbodienst

Het verzamelen van populatiegegevens via de arbodiensten over bedrijven en werknemers is, aldus Van Deursen e.a. (1999), niet mogelijk. Wel is het mogelijk om gebruik te maken van een steekproef onder die arbodiensten die een betrouwbare verzuimregistratie voeren. Via weging naar grootteklasse en bedrijfsactiviteit kunnen op basis van de steekproefcijfers dan landelijke cijfers berekend worden. Een voorwaarde voor dit laatste is dat de gegevens over grootteklassen en bedrijfsactiviteit dan wel bekend moeten zijn over het bedrijf bij de arbodienst. Van Deursen e.a. raden aan om als men op deze manier ziekteverzuimgegevens in beeld wil brengen dat op grond van de door hen verzamelde gegevens een voorselectie wordt gemaakt van arbodiensten die zelf van mening zijn dat ze de benodigde gegevens op betrouwbare wijze kunnen leveren. Binnen deze arbodiensten zou dan een ijkingsonderzoek verder zicht moeten bieden op de betrouwbaarheid en volledigheid van de gegevens. Het initiatief van de BGZ Wegvervoer in samenwerking met enkele arbodiensten laat zien dat het verzamelen van de verzuimgegevens op deze manier mogelijk is. Binnen afzienbare tijd zal daar een registratie van het ziekteverzuim van start gaan over alle werknemers in het wegvervoer. De BGZ Wegvervoer zal dan beschikken over de ziekteverzuimgegevens en enkele relevante achtergrondgegevens. Dit op grond van het in kaart brengen van de verzuim- en hersteldatum van elk ziektegeval en de gegevens over het personeelsbestand van elk bedrijf.

4.6 Conclusie

Tachtig procent van ondervraagden vindt dat de statistische informatie over ziekteverzuim niet aansluit op hun behoefte aan ziekteverzuimgegevens en achtergrondgegevens. De partijen missen met name betrouwbare en volledige gegevens die uitgaan van uniforme definities en waar gedetailleerde analyses op mogelijk zijn. Veel van de kenmerken waaraan de partijen behoefte aan hebben, betreffen gegevens op werknemersniveau. Deze gegevens kunnen geleverd worden zonder in strijd te zijn met de Wet Persoonsregistratie over het recht op privacy van de werknemers, mits de gegevens 'onthoofd' dat wil zeggen zonder identificerende kenmerken worden verstrekt.

Dit gemis aan ziekteverzuimgegevens leidt volgens bijna 60% van de ondervraagden tot nadelige gevolgen voor hun organisatie. Zij vinden dat hun organisaties hierdoor minder goed in staat zijn de taken van hun organisatie op het gebied van ziekteverzuimbeleid uit te voeren.

De organisaties kunnen voor een groot deel dit gemis niet opvangen. De helft van de ondervraagden geeft aan dit niet te kunnen en te roeien met de riemen die ze hebben. Men maakt gebruik van algemenere of gedateerdere gegevens dan wenselijk zou zijn. Een kwart van de geïnterviewden probeert als nog door middel van ad hoc onderzoek gegevens boven tafel te krijgen. De overigen zoeken naar andere wegen om toch inzicht te krijgen in de gegevens.

Van belang is verder aan welke voorwaarden informatie over ziekteverzuim dient te voldoen. Alle informanten zijn van mening dat de informatie tot stand dient te zijn gekomen op grond van een betrouwbare registratie en dat de informatie geen inbreuk mag doen op het recht van de eerbieding van de persoonlijke levensfeer in overeenstemming met de Wet Persoonsregistraties. Daarnaast vinden bijna alle informanten het van belang dat de informatie beschikbaar is op 'geaggregeerd niveau', dat de

gegevens tegen geringe kosten beschikbaar zijn, dat de informatie toegankelijk moet zijn door middel van periodieke trendrapportages, actueel is en uitwisselbaar moet zijn door uit te gaan van de Standaard voor Verzuimregistratie.

De meningen over welke instantie(s) de uitvoering en de kosten van het opvragen, beheren en publiceren op zich dienen te nemen lopen uiteen. Een krappe meerderheid is van mening dat het CBS deze taak (ook) op zich dient te nemen. Ook ziet een derde een taak hiervoor weggelegd voor het Lisv. Bijna de helft van de ondervraagden vindt dat het Ministerie van Sociale Zaken en Werkgelegenheid en/of de afnemers van deze informatie de kosten (mede) op zich moet nemen.

In het algemeen stelt men voor de vraag naar en het aanbod van verzuimgegevens op elkaar aan te laten sluiten door het aanbod van statistische verzuiminformatie op werknemersniveau te verbeteren. Deze verbeteringen zijn grofweg te onderscheiden op twee dimensies. De eerste dimensie betreft het bevragen van de populatie of het onderzoeken door middel van steekproefonderzoek. De tweede dimensie heeft betrekking op het kanaal via welke de gegevens worden opgevraagd: de werkgever/het administratiekantoor of de arbodienst.

Populatiegegevens via de werkgever verzamelen is volgens de geïnterviewden een vruchtbare methode als aan de volgende voorwaarden wordt voldaan:

- gegevens op grond van de brongegevens uit personeelsinformatiesystemen aftappen
- werkgevers c.q. hun administratiekantoren dienen daarom over een personeelsinformatiesysteem of een vergelijkbaar systeem en een computer met modem te beschikken en daar gedisciplineerd gebruik van te maken
- de verzuimgegevens zouden in de vorm van een centrale databank door een onafhankelijke partij moeten beheerd (CBS of een paritaire stichting)
- wettelijke kader voor een verplichte deelname van werkgevers aan de ziekteverzuimregistratie
- de administratieve last voor de werkgevers dient zo min mogelijk te zijn. Wenselijk is daarom om een centrale databank in te stellen die ten behoeve van meerdere afnemers het verzuim van de werknemers en de samenstelling van het personeelsbestand bij werkgevers registreert.

De haalbaarheid van het opzetten van een dergelijke nationale verzuimbank lijkt toe te nemen. Dit ondanks dat er de afgelopen jaren enkele pogingen ondernomen zijn om iets dergelijks op te zetten die op niets zijn uitgelopen.

Populatie-gegevens via de arbodienst verzamelen lijkt geen vruchtbare methode te zijn om het verzuim in kaart te brengen. Uit onderzoek blijkt dat niet alle arbodiensten aan de daarvoor noodzakelijk voorwaarden kan voldoen. Voorwaarden waaraan *niet* kan worden voldaan zijn de volgende:

- een uniforme wijze van registratie van het verzuim door de arbodiensten
- betrouwbare en volledige registratie
- inzicht in de omvang en personeelssamenstelling van het totale personeelsbestand.

Wel zijn de gegevens van het Lisv interessant over het ziekteverzuim van langdurig zieken. Vooral als men verplicht wordt te melden bij een duur van 6 weken verzuim zoals recent is voorgesteld. Deze gegevens worden verzameld op grond van administratieve meldingen van arbodiensten aan de UVI's.

Steekproefgegevens via de werkgever verzamelen kan op meerdere manieren verzuimgegevens opleveren. Een hiervan is een landelijke representatieve steekproef

van werkgevers te trekken en bij deze werkgevers gegevens te verzamelen op werknemersniveau door bijvoorbeeld het aftappen van het personeelsinformatiesysteem. Daarnaast kan veel informatie over verzuim beschikbaar komen als de diverse steekproef-onderzoeken van het CBS die verzameld worden via de werkgever en onder werknemers aan elkaar worden gekoppeld.

Steekproefgegevens via de arbodienst vergaren wordt ook genoemd als een goede methode om het ziekteverzuim te monitoren. Dit is mogelijk door gebruik te maken van een steekproef onder die arbodiensten die een betrouwbare verzuimregistratie voeren en deze gegevens zodanig te wegen dat een landelijk representatief beeld ontstaat.

5. Wat nu? Aanbevelingen voor een systeem om verzuimgegevens te verzamelen

In de voorafgaande hoofdstukken is de mening van de betrokken partijen in de tweedelijns arbo-infrastructuur aan de orde gekomen over hun vraag naar en het aanbod van ziekteverzuimgegevens. In dit hoofdstuk zal nagegaan worden welke suggesties voor de monitoring van het ziekteverzuim naar het oordeel van TNO Arbeid aan te bevelen zijn.

Sinds de inwerkingtreding van de Wet Terugdringing Ziekteverzuim en de Wet Uitbreiding Loondoorbetaling bij Ziekte zijn door de invoering van de eigenrisicoperiode van eerst twee of zes weken en later het gehele eerste ziektejaar geen betrouwbare ziekteverzuimgegevens op werknemersniveau aanwezig. De invoering van beide wetten heeft dus een verslechtering tot gevolg gehad op het gebied van verzuiminformatie. Echter ook daarvoor was er reeds behoefte aan betere verzuim-informatie wat betreft uniformiteit, bundeling, actualiteit, reikwijdte en omvang en toegankelijkheid (Veerman e.a., 1992). De situatie voor de privatisering van de Ziektewet was dus ook niet ideaal. Wel had men toen inzicht in het verband tussen ziekteverzuim en geslacht, leeftijd en diagnose bij werknemers in loondienst.

Bijna iedereen van de geïnterviewden wil deze situatie terug. Men wil over de gegevens van de werknemers in loondienst of zelfs van alle werkenden (incl. ambtenaren, zelfstandigen en flex-werkers) beschikken. De suggesties van de ondervraagden omtrent verbeteringen van de verzuiminformatie richten zich daarentegen voornamelijk op de informatie over werknemers in loondienst. De wegen die zij aangeven om de gegevens te verzamelen via de werkgever of via de arbodienst betreffen namelijk alleen manieren om inzicht te bieden in het verzuim van werknemers in loondienst en ambtenaren. Gegevens over zelfstandigen en flex-werkers zullen hierdoor niet (volledig) kunnen worden verkregen. Deze gegevens kunnen alleen door middel van bevraging van individuen worden verzameld. Dit leidt echter tot minder betrouwbare gegevens dan verzuiminformatie afkomstig uit bedrijfsregistraties. TNO Arbeid raadt daarom aan de reguliere statistische informatie over ziekteverzuim te beperken tot informatie over werknemers in loondienst en ambtenaren. Ad hoc onderzoek kan over de andere categorieën werkenden inzicht bieden.

Vervolgens is de vraag welke gegevens dan moeten worden verzameld. Uitgangspunt van deze studie is dat kennis over de aard en omvang van het ziekteverzuim een belangrijke voorwaarde is voor het effectief kunnen uitvoeren en evalueren van arbo- en verzuimbeleid. Dit komt ook naar voren uit de behoefte van de verschillende partijen aan informatie over ziekteverzuim. Niet alleen informatie over de zogenaamde teller-gegevens is gewenst: de verzuimgegevens, maar ook over de zogenaamde noemer-gegevens wil men informatie hebben: de populatie-omvang en kenmerken van de populatie. Inzicht in uitsluitend de teller-gegevens kan voldoende zijn als alleen begeleiding of administratieve handelingen het doel zijn. Bijvoorbeeld arbodiensten die alleen verzuimbegeleiding tot hun takenpakket rekenen, hoeven alleen te weten wie ziek is en waarom. Maar wil deze arbodienst ook de werkgever kunnen bijstaan op het gebied van arbo- en verzuimbeleid dan zal ook inzicht in de noemer-gegevens, de 'population at risk', nodig zijn om uitspraken te kunnen doen over de hoogte van het verzuim in de organisatie, hoe de organisatie het doet in vergelijking met andere or-

organisaties in de branche of regio, wat de kans is op verzuim bij oudere werknemers etc.

Het belang van teller- én noemer-gegevens voor de partijen blijkt eveneens uit de redenen die de partijen aanvoeren voor hun behoefte aan ziekteverzuiminformatie. Deze redenen betreffen de primaire, secundaire en tertiaire preventie van het ziekteverzuim en inzicht in referentiegegevens over de met de bedrijfstak of bedrijfsgrootte en leeftijd en geslacht verbonden risico's. Om hieraan tegemoet te komen zijn zowel teller- als noemergegevens noodzakelijk.

De teller-gegevens die in onze ogen noodzakelijk zijn betreffen de datum ziekmelding en datum herstelmelding, aparte registratie zwangerschaps/bevallingsverlof, de aard van de diagnose, een bedrijfsongeval of beroepsziekte als oorzaak, het percentage dat de verzuimende arbeidsgeschied is (partieel verzuim). De noemer-gegevens betreffen de omvang van het personeelsbestand en de volgende kenmerken van het personeelsbestand: geslacht, leeftijd, deeltijdfactor, bedrijfsgrootte, aard van het bedrijf en functieniveau. Op grond van deze informatie kan het ziekteverzuimpercentage, ziekteverzuimfrequentie, gemiddelde duur van het verzuim en het verzuim naar duurklassen berekend worden volgens de Standaard voor Verzuimregistratie (Projectgroep Uniformering Verzuimgrootheden, 1996). Ook kunnen de gegevens worden uitgesplitst naar geslacht, leeftijd, functieniveau, bedrijfsgrootte en aard van het bedrijf en gekoppeld worden aan de redenen voor het verzuim. Deze gegevens komen dan tegemoet aan de behoefte van de partijen die betrokken zijn bij de arbozorg aan betere gegevens over het kortdurend verzuim, eenduidige definities en meer referentiegegevens.

De Wet Persoonsregistraties hoeft geen belemmering te betekenen voor het verzamelen van dergelijke gegevens op werknemersniveau. Van belang daarvoor is dat de gegevens 'onthoofd' dat wil zeggen zonder identificerende kenmerken (gegevens die tot individuele personen herleidbaar zijn), geregistreerd worden door bijvoorbeeld personen anoniem of alleen door de werkgever te herleiden identificatienummers mee te geven.

Een volgende vraag is welk systeem realiseerbaar is dat dergelijke informatie over werknemers in loondienst en ambtenaren zou kunnen verzamelen. In de studie van Veerman e.a. (1992) werd bijvoorbeeld al gesignaleerd dat lang niet alle wensen omtrent statistische verzuiminformatie uitvoerbaar hoeven te zijn: "... de combinatie van alle wensen van de partijen zou leiden tot een soort landelijk netwerk dat, indien al technisch en organisatorisch haalbaar, kosten in de orde van tenminste tientallen miljoenen guldens zou meebrengen (blz. 59)." Dergelijke bedragen waren destijds en zijn nu niet haalbaar. Echter wat toen gold, geldt nu ook; elke verbetering van de verzuiminformatie zal kosten met zich mee brengen.

Deze kosten hoeven overigens geen reden te zijn om af te zien van de verbetering van de verzuiminformatie. Een deel van de partijen in de tweedelijns arbo-infrastructuur zegt bereid te zijn om te betalen voor ziekteverzuimgegevens die aan de behoefte van hun organisatie voldoen. Daarnaast is ook een deel van mening dat het Ministerie van Sociale Zaken en Werkgelegenheid de kosten (mede) op zich moet nemen. Deze kosten moeten echter wel betaalbaar zijn.

In hoofdstuk 4 zijn verschillende systemen genoemd om statistische informatie over het ziekteverzuim te verzamelen. Eén daarvan is het oprichten van een nationale verzuimbank op grond van het verkrijgen van populatie-gegevens via de werkgever. Deze mogelijkheid raden we af gezien de aanzienlijk daarmee gepaard gaande kosten en de vele voorwaarden die hiervoor gerealiseerd zouden moeten worden.

Een ander systeem dat is voorgesteld om door middel van de arbodiensten populatie-gegevens te verzamelen, is evenmin aan te raden gezien het feit dat niet alle arbodiensten in staat zijn uniforme, betrouwbare en volledige informatie te leveren. Wel zou meer gebruik kunnen worden gemaakt van de populatiegegevens over het langdurig verzuim van werknemers in loondienst die de arbodiensten namens de werkgever doorgeven aan de uvi's. Voorwaarde hiervoor is dat het Lisv over deze gegevens regelmatig publiceert en de primaire bestanden onthoofd van de identificerende kenmerken beschikbaar stelt voor onderzoek. Deze verzuimregistratie wordt nog interessanter als het 'poortwachtersmodel' van het Lisv dat de relatie regelt tussen arbodienst en uvi zou worden bijgesteld. Recent hebben de staatssecretaris van Sociale Zaken en Werkgelegenheid en betrokkenen namelijk voorgesteld dat arbodiensten namens de werkgever wettelijk moeten worden verplicht het verzuim te melden van werknemers die zes weken ziek zijn in plaats van pas bij 13 weken zoals nu het geval is. Deze registratie kan dan referentiegegevens leveren over de met de bedrijfstak of bedrijfsgrootte en leeftijd, geslacht en functieniveau (loonwaarde) verbonden risico's op langdurig verzuim. Aan te raden is om bij deze administratieve melding tevens te vragen naar een globale diagnose van het verzuim waarbij een grove indeling wordt gemaakt naar verzuim vanwege aandoeningen aan rug- en bewegingsapparaat, psychische aandoeningen, hart- en vaatziekten, ademhalingsapparaat, zwangerschap, ongeval, beroepsziekten en overige aandoeningen.

Wil men inzicht hebben in het kortdurend verzuim dan zijn andere systemen noodzakelijk. Aan deze gegevens zijn echter de nodige kosten verbonden. De hamvraag is wat het de actoren in de tweedelijns arbo-infrastructuur waard is om het kortdurend verzuim in beeld te brengen. Een systeem waarbij steekproefgegevens via de werkgever worden verzameld kan inzage geven in het kortdurend verzuim. Dit kan door middel van het trekken van een landelijke representatieve steekproef van werkgevers en bij deze werkgevers gegevens te verzamelen op werknemersniveau. Branches zouden bij deze steekproef aan kunnen haken om organisaties en werknemers in hun branche te bevragen over de kenmerken die voor hen in verband met verzuim meer van belang zijn (bijvoorbeeld een eigen indeling naar beroep). De gegevens kunnen worden verzameld door bijvoorbeeld het elektronisch aftappen van het personeelsinformatiesysteem waardoor de administratieve last voor de werkgever kan worden beperkt. Een voorwaarde voor dat laatste is wel dat werkgevers c.q. hun administratiekantoren over een personeelsinformatiesysteem of een vergelijkbaar systeem en een computer met modem moeten beschikken en daar ook gedisciplineerd gebruik van maken. Dit zal minder vaak bij kleine werkgevers het geval zijn. Dit betekent dat er mogelijk extra inspanningen moeten worden verricht om ook van de kleine werkgevers deze informatie te krijgen. Verder is een nadeel van deze manier van dataverzameling dat geen gegevens verzameld kunnen worden over de diagnose van het verzuim. Met name zou informatie over de diagnose van het kortdurend verzuim interessant zijn. Echter ook de arbodiensten zullen deze informatie vaak niet kunnen leveren.

Dergelijke gegevens over de diagnose e.d. kunnen gemakkelijker worden verkregen als de steekproefgegevens over kort- en langdurig ziekteverzuim worden verzameld via de arbodienst. Hiervan is echter nu nog onduidelijk in hoeverre de gegevens van de arbodiensten die over volledige en betrouwbare gegevens bezitten, landelijk representatief zijn voor de verschillende bedrijfstakken en bedrijfsgroottes. Met name de registratie van kortdurend verzuim blijkt vaak onvolledig te zijn. Pas na een ijkingsonderzoek dat zicht biedt op de betrouwbaarheid en volledigheid van de gegevens van de arbodiensten kunnen hier nadere uitspraken over worden gedaan. Tenslotte lijkt een integratie van CBS-onderzoeken relevante informatie op te leveren. Het is daarom aan te raden om te onderzoeken welke informatie over verzuim beschikbaar komt als de diverse steekproef-onderzoeken van het CBS die verzameld worden via de werkgever en onder werknemers aan elkaar worden gekoppeld.

Kortom, er zijn mogelijkheden aanwezig om het ziekteverzuim te monitoren zodat op efficiënte wijze betrouwbare en toegankelijke verzuimgegevens kunnen worden verkregen. De eventuele bijstelling van het ‘poortwachtersmodel’ schept mogelijkheden om het langdurig verzuim van werknemers in loondienst op grond van administratieve meldingen bij zes weken verzuim in de gehele populatie in kaart te brengen. Om inzicht te verkrijgen in het kortdurend verzuim kan steekproefonderzoek worden opgezet naar het verzuim op werknemersniveau bij een landelijke representatieve steekproef van werkgevers. Dit laatste zal echter de nodige kosten met zich mee brengen en de vraag is of de actoren die betrokken zijn bij de arbozorg deze kosten willen dragen.

Literatuur

BENT J van der, WINDT W van der, Personeel in de gezondheidszorg: feiten en prognoses, Utrecht, Nzf, 1997.

CBS, De omvang van het ziekteverzuim in 1994, Voorburg: Centraal Bureau voor de Statistiek, 1995.

CBS, Het ziekteverzuim van particuliere bedrijven. Statistisch Bulletin, 29, Voorburg: Centraal Bureau voor de Statistiek, 1996.

CRUCHTEN JMJ van, Ziekteverzuim; uitkomsten van de Enquête beroepsbevolking, 1992-1995. Sociaal-Economische maandstatistiek, CBS, 1997, 4, 25-33.

DEURSEN CGL van, VEERMAN TJ, KOSTER M, FUX R. .Statistische informatie-voorziening door arbodiensten, Werkdocumenten, Den Haag: Ministerie van Sociale Zaken en Werkgelegenheid, 1998.

GRINGHUIS GH, Ziekteverzuim Rijksoverheid 1996. Maandberichten Gezondheid, CBS, 1997, 12, 14-16.

HEUVEL, G van den, Wat mogen we weten over onze medewerkers, Gids voor Personeelsmanagement, 1998, 77, 10, 27-29.

HUURNE AG ter, VEERMAN TJ, DEURSEN CGL van, FUX RAP, SCHELLENKENS EILM, VISSERS AC (1997). ZARA-werkgeverspanel rapportage 1996 - 1997. Ziekteverzuim, Arbeidsomstandigheden, Reïntegratie, Arbeidsongeschiktheid. Onderzoek verricht in opdracht van het Ministerie van Sociale Zaken en Werkgelegenheid door het IVA te Tilburg en Bureau AS/tri te Leiden. Den Haag: Ministerie van Sociale Zaken en Werkgelegenheid: VUGA Uitgeverij B.V.

POOL JJ & TESSEL AG, Stijging ziekteverzuim vraagt om actie. Zorgvisie, 1998, 11, 4 september, 14 -17.

PROJECTGROEP UNIFORMERING VERZUIMGROOTHEDEN, Berekening van ziekteverzuim. Standaard voor verzuimregistratie. Amsterdam: NIA, 1996.

PROJECTGROEP VERZUIMCIJFERS ONDERWIJS, Ziekteverzuim Primair en Voortgezet Onderwijs 1996/1997 Hoofdrapport, Den Haag: B&A Groep Beleidsonderzoek & - Advies, 1998.

ROMMELSE AF, Ziekteverzuim en privacy. Controle door de werkgever en verplichtingen van de werknemer. Achtergrondstudies en Verkenningen 3. Rijswijk: Registratiekamer, 1995.

SER-ADVIES, Tweedelijnsinfrastructuur arbeidsomstandigheden, 97/35, Den Haag: Sociaal-Economische Raad, 1997.

VEERMAN TJ, SMULDERS PGW, GRÜNDEMANN RWM. Statistische informatie over arbeidsongeschiktheid. Een analyse van vraag en aanbod. S 130. Den Haag: Arbeidsinspectie, Ministerie van Sociale Zaken en Werkgelegenheid. 1992.

VERWEIJ GCG, Kerncijfers ziekteverzuim overheid, 1996. Maandberichten Gezondheid, 1998, 11, 23-25.

VOLKSKRANT, Ziekteverzuim blijft steken op oude niveau, 24 april 1998.

Bijlage 1 Deelnemers aan onderzoek

Bedrijf	Naam
VNO NCW	C.S. Frenkel
MKB Nederland	W.M.J.M. van Mierlo
Ministerie BiZa	T. van den Berg
AWVN	M. Hendriks
FNV	E. Tasma
CNV	A. Woltmeijer
Arbo Unie	L.P.H. Vermeer
Commit Arbo	W.H.P.H. Reinalda
De Twaalf Provinciën (DTP)	J.C. Hoek
Avios	M. Kral
Arbogroep GAK	I. Meuwissen
Shell	G.R. Wiemer
BGZ Wegvervoer	J. Kloosterboer
Arbouw	C. van Duivenbouden
Coronel	J. Verbeek
IVA	J. van Poppel
TNO Arbeid	R. Gründemann
TNO Arbeid	P. Smulders
TNO Arbeid	A. Bloemhoff
TNO Arbeid	J.J.M. Besseling
As/tri	T. Veerman
Oldeheuvelt & Visser	E. Visser
CBS	M. Sjauw
CBS	Verweij
CBS	v. Elshout/Keij
CBS	v. Cruchten
EIB	A.J. Grootenboer
Nzi	W.v.d. Windt
Verbond van Verzekeraars	P.L.M. Janssen
Lisv	R. Kooijmans
Ctsv	M. Spijkerboer
GAK Diensten	R. Figge
Vernet	A. Tessel
Cadans	E.J.G. Zegers
Ministerie SZW	J. Nas
Ministerie SZW afd. A&O	M. van Leuvenstein
Ministerie SZW, directie SV	H. van der Pal
Stichting vervangingsfonds	M. Touw
Arbeidsinspectie	H.P.J. Stinis
Vernet	J.J. Pool
<i>Aanvullende gesprekken</i>	
Registratiekamer	H. de Vries
Universiteit Leiden	J. Allegro